ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο πενταμελές τμήμα) της 14ης Ιανουαρίου 2004 *

Στην υπόθεση Τ-109/01,

Fleuren Compost BV, με έδρα το Middelharnis (Κάτω Χώρες), εκπροσωπούμενη από τον J. Stuyck, δικηγόρο,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τους V. di Bucci και H. van Vliet, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως 2001/521/ΕΚ της Επιτροπής, της 13ης Δεκεμβρίου 2000, όσον αφορά την ενίσχυση που το Βασίλειο των Κάτω Χωρών χορήγησε υπέρ έξι επιχειρήσεων επεξεργασίας κοπριάς (ΕΕ 2001, L 189, σ. 13),

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(δεύτερο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους N. J. Forwood, πρόεδρο, J. Pirrung, P. Mengozzi, A. W. H. Meij και M. Βηλαρά, δικαστές,
γραμματέας: J. Plingers, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 17ης Ιουνίου 2003,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο

1 Το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ έχει ως εξής:

«Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν η παρούσα συνθήκη ορίζει άλλως.»

2 Το άρθρο 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ προβλέπει ότι οι ενισχύσεις για την προώθηση της αναπτύξεως ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών δύνανται να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον.

3 Το σημείο 4.2.1 της ανακοινώσεως της Επιτροπής σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για τις κρατικές ενισχύσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΕΕ 1996, C 213, σ. 4, στο εξής: κανόνες για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ) προβλέπει τη δυνατότητα της Επιτροπής να επιτρέψει, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ, τη χορήγηση σε ΜΜΕ που βρίσκονται εκτός περιοχών επιλέξιμων στο πλαίσιο συστημάτων ενισχύσεων περιφερειακού χαρακτήρα, ενισχύσεων των οποίων η ένταση, εκφρασμένη σε ακαθάριστο ισοδύναμο επιχορήγησης σε σχέση με το επιλέξιμο κόστος, δεν υπερβαίνει:

— το 15 % για τις μικρές επιχειρήσεις,

— το 7,5 % για τις «μεσαίες επιχειρήσεις».

4 Το σημείο 3.2 των κανόνων για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ προβλέπει ότι, για να μπορεί μια επιχείρηση να θεωρηθεί μικρή ή μεσαία υπό την έννοια των κανόνων αυτών, πρέπει, μεταξύ άλλων:

— ο ετήσιος κύκλος εργασιών της να μην υπερβαίνει τα 40 εκατομμύρια ευρώ ή ο ετήσιος συνολικός ισολογισμός της να μην υπερβαίνει τα 27 εκατομμύρια ευρώ·

— να πληροί το κριτήριο της ανεξαρτησίας, ήτοι να μην ανήκει ποσοστό 25 % και πλέον του κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου σε μία επιχείρηση ή από κοινού σε περισσότερες επιχειρήσεις οι οποίες δεν ανταποκρίνονται στον ορισμό της «μεσαίας επιχειρήσεως» ή της μικρής επιχειρήσεως (ανάλογα με την περίπτωση).

5 Επιπλέον, στο σημείο 4.1 των κανόνων για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ, υπό τον τίτλο «Γενικές αρχές», η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι, για να μπορεί να τύχει της παρεκκλίσεως του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ, μια κρατική ενίσχυση «πρέπει [...] να έχει [...] χαρακτήρα κινήτρου: σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να έχει ως μόνο αποτέλεσμα να μειώνει σε συνεχή ή περιοδική βάση το κόστος που βαρύνει κανονικά την επιχείρηση διατηρώντας ταυτόχρονα το status quo, όπως στην περίπτωση των ενισχύσεων λειτουργίας, και πρέπει να είναι αναγκαία για την επίτευξη στόχων που δεν καθίστανται εφικτοί μόνο με τους μηχανισμούς της αγοράς». Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι «οι στόχοι αυτοί πρέπει να παρουσιάζουν ενδιαφέρον από κοινοτική άποψη» και ότι «η ενίσχυση πρέπει να είναι ανάλογη με τα μειονεκτήματα που πρέπει να εξουδετερωθούν για την επίτευξη των επιθυμητών από κοινοτική άποψη κοινωνικών και οικονομικών οφελών: οι θετικές επιπτώσεις της ενίσχυσης πρέπει να υπεραντισταθμίζουν την αρνητική επίδρασή της στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές».

6 Η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τους κοινοτικούς κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος (ΕΕ 1994, C 72, σ. 3, στο εξής: κανόνες για τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος) θέτει τους όρους υπό τους οποίους οι κρατικές ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος μπορούν να τύχουν μιας από τις παρεκκλίσεις του άρθρου 87 ΕΚ.

7 Σύμφωνα με το σημείο 3.2.3. Α των κανόνων για τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος, οι ενισχύσεις για επενδύσεις με σκοπό τη συμμόρφωση σε νέα υποχρεωτικά πρότυπα ή άλλες νέες νομικά δεσμευτικές υποχρεώσεις που απαιτούν την προσαρμογή της μονάδας παραγωγής και του εξοπλισμού προκειμένου να ικανοποιηθούν οι νέες απαιτήσεις θα εγκρίνονται μέχρι

ακαθάριστου ποσοστού 15 % του επιλέξιμου κόστους. Οι ενισχύσεις αυτές πάντως μπορούν να χορηγούνται μόνο για περιορισμένη χρονική περίοδο και σε συνάρτηση με εγκατάσταση που λειτουργεί για διάστημα τουλάχιστον δύο ετών πριν από την έναρξη ισχύος των νέων προτύπων ή υποχρεώσεων.

8 Το σημείο 3.2.3. Β των κανόνων για τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος προβλέπει ότι οι ενισχύσεις για επενδύσεις υπέρ του περιβάλλοντος που επιτρέπουν σαφώς υψηλότερα επίπεδα προστασίας του περιβάλλοντος από εκείνα των υποχρεωτικών προτύπων θα εγκρίνονται μέχρι ακαθάριστο ποσοστό 30 % των επιλέξιμων δαπανών.

Ιστορικό της διαφοράς

9 Με απόφαση της 6ης Ιουλίου 1989 (στο εξής: απόφαση περί εγκρίσεως), η Επιτροπή ενέκρινε το σύστημα ολλανδικών ενισχύσεων με τίτλο «Bijdragereregeling Proefprojecten Mestverwerking» (σύστημα ενισχύσεων υπέρ πιλοτικών σχεδίων για την επεξεργασία κοπριάς, στο εξής: σύστημα BPM) για την περίοδο 1989-1990. Με την απόφαση C 17/90 (πρώην N 88/90) της 14ης Δεκεμβρίου 1990 (ΕΕ 1991, C 82, σ. 3, στο εξής: απόφαση περί παρατάσεως), η Επιτροπή ενέκρινε την παράταση του συστήματος αυτού για την περίοδο 1990-1994, δυνάμει της παρεκκλίσεως του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συνθήκης ΕΚ [νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ]. Με την εν λόγω απόφαση οι ολλανδικές αρχές έλαβαν την εξουσιοδότηση να χορηγήσουν «πριν από το 1995» επενδυτικές ενισχύσεις, σε ποσοστό μέχρι του 35 % των επιλέξιμων εξόδων, για 20 εγκαταστάσεις επεξεργασίας κοπριάς μεγάλης κλίμακας.

10 Η προσφεύγουσα παράγει ακατέργαστο χούμο που προορίζεται για την καλλιέργεια μανιταριών, με επεξεργασία κοπριάς που αποτελείται από μείγμα κοπριάς αλόγου, κοπριάς πουλερικών, γύψου και άχυρου.

11 Την 1η Δεκεμβρίου 1994, η προσφεύγουσα υπέβαλε στις ολλανδικές αρχές αίτηση προκειμένου να λάβει επιδότηση βάσει του συστήματος BPM, για εγκαταστάσεις αποθηκεύσεως και επεξεργασίας της κοπριάς σε κλειστό χώρο.

12 Με έγγραφο της 5ης Δεκεμβρίου 1994, οι εν λόγω αρχές βεβαίωσαν ότι έλαβαν την εν λόγω αίτηση με την εξής διατύπωση:

«Έλαβα την αίτησή σας για τη χορήγηση επιδοτήσεως [στο πλαίσιο του συστήματος BPM] την 1η Δεκεμβρίου 1994.

Η αίτησή σας θα εξεταστεί.

[...]»

13 Δεδομένου ότι υποβλήθηκαν στην Επιτροπή διάφορες καταγγελίες για ενισχύσεις που χορήγησαν οι Κάτω Χώρες σε σχέδια επεξεργασίας της κοπριάς μετά την περίοδο που κάλυπτε η απόφαση περί παρατάσεως, η Επιτροπή επικοινώνησε με τις ολλανδικές αρχές για το ζήτημα αυτό. Απαντώντας σε έγγραφο των ολλανδικών αρχών, της 7ης Αυγούστου 1995, η Επιτροπή τούς απηύθυνε μεταξύ άλλων, στις 21 Αυγούστου 1995, έγγραφο που είχε ως εξής:

«[Η Επιτροπή] γνωρίζει ότι δεν χορηγήθηκε καμία ενίσχυση μετά την 31η Δεκεμβρίου 1994 βάσει του [συστήματος BPM], αλλά ότι εκκρεμούν πέντε αιτήσεις.

Δεδομένου ότι η Επιτροπή ενέκρινε το εν λόγω σύστημα μόνο για την περίοδο 1990-1994, εναπόκειται σε εσάς, δυνάμει του άρθρου [88], παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΚ, να μας κοινοποιήσετε εντός των οριζόμενων προθεσμιών οποιαδήποτε εφαρμογή του εν λόγω συστήματος μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1994. Θα σας παρακαλούσα να επιβεβαιώσετε στην Επιτροπή, εντός ενός μηνός από την παραλαβή του παρόντος εγγράφου, ότι θα τηρήσετε την ως άνω υποχρέωση κοινοποιήσεως.

Η Επιτροπή πληροφορήθηκε επίσης ότι ορισμένα σχέδια για τα οποία είχε χορηγηθεί ενίσχυση πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1994 δεν θα μπορούσαν να υλοποιηθούν παρά στις 31 Δεκεμβρίου 1997 το αργότερο. Οι εν λόγω ενισχύσεις καλύπτονται από την έγκριση της Επιτροπής.»

14 Με έγγραφο της 21ης Δεκεμβρίου 1995, οι ολλανδικές αρχές ενημέρωσαν την προσφεύγουσα ότι της χορηγήθηκε επιδότηση ποσού 1 073 925 ολλανδικών φιορινιών (NLG), ήτοι 4,5 % του ποσού που μπορούσε να χορηγηθεί ως επιδότηση, σύμφωνα με την αίτησή της και βάσει των διατάξεων του συστήματος BPM. Η Επιτροπή δεν ενημερώθηκε για τη χορήγηση της εν λόγω ενισχύσεως.

15 Με έγγραφο της 23ης Απριλίου 1996, η προσφεύγουσα πληροφορήθηκε ότι της είχε καταβληθεί μια πρώτη προκαταβολή. Με έγγραφο της 11ης Σεπτεμβρίου 1997, η προσφεύγουσα υπέβαλε τελικό αναλυτικό λογαριασμό. Με έγγραφο της 3ης Οκτωβρίου 1997, της χορηγήθηκε οριστική επιδότηση.

16 Δεδομένου ότι της υποβλήθηκε νέα καταγγελία σχετικά με την ενίσχυση που χορηγήθηκε στην επιχείρηση Industriële Mestverwerkingsnetwerk Noord-Limburg τον Δεκέμβριο του 1997, η Επιτροπή ζήτησε, με έγγραφο της 22ας Ιανουαρίου 1998, το οποίο ακολούθησαν δύο υπομνήσεις στις 15 Απριλίου και στις 29 Ιουλίου 1998, συμπληρωματικά πληροφοριακά στοιχεία από τις ολλανδικές αρχές.

17 Με έγγραφο της 6ης Αυγούστου 1998, οι ολλανδικές αρχές κοινοποίησαν στην Επιτροπή κατάλογο των σχεδίων για τα οποία χορηγήθηκε ενίσχυση σε ημερομηνίες που, κατά την άποψή της, δεν ελάμβαναν υπόψη την απόφαση περί παρατάσεως. Η χορηγηθείσα στην προσφεύγουσα επιδότηση μνημονευόταν στον εν λόγω κατάλογο.

18 Με έγγραφο της 15ης Ιουλίου 1999, βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [88] ΕΚ (ΕΕ L 83, σ. 1), η Επιτροπή ζήτησε από τις ολλανδικές αρχές να της κοινοποιήσουν, εντός είκοσι εργάσιμων ημερών, όλα τα στοιχεία που χρειαζόταν για να εκτιμήσει εάν οι επίμαχες ενισχύσεις εμπίπτουν στο σύστημα ΒΡΜ, όπως αυτό είχε εγκριθεί από την Επιτροπή, και να την ενημερώσουν σχετικά με το αν είχαν καταβληθεί και άλλες ενισχύσεις υπέρ αναλόγων σχεδίων.

19 Με έγγραφα της 12ης και της 19ης Οκτωβρίου 1999, οι ολλανδικές αρχές κοινοποίησαν ορισμένα πληροφοριακά στοιχεία στην Επιτροπή, χωρίς ωστόσο να προσκομίσουν όλες τις διευκρινίσεις που είχε ζητήσει με την αίτησή της για την παροχή πληροφοριακών στοιχείων.

20 Με έγγραφο της 17ης Μαΐου 2000, η Επιτροπή κοινοποίησε στις Κάτω Χώρες την απόφασή της να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ για έξι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν μετά την περίοδο που κάλυπτε η απόφαση περί εγκρίσεως (στο εξής: απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας).

21 Η απόφαση αυτή δημοσιεύθηκε στις 23 Σεπτεμβρίου 2000 (ΕΕ C 272, σ. 22), σύμφωνα με το άρθρο 26, παράγραφος 2, του κανονισμού 659/1999, και με αυτή κλήθηκαν οι ενδιαφερόμενοι να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους ως προς τις επίμαχες ενισχύσεις εντός ενός μηνός από την ημερομηνία δημοσιεύσεως (στο εξής: πρόσκληση για υποβολή παρατηρήσεων).

22 Η Επιτροπή δεν έλαβε παρατηρήσεις από την προσφεύγουσα ούτε από κανέναν άλλο ενδιαφερόμενο σε σχέση με την ως άνω δημοσίευση.

23 Στις 13 Δεκεμβρίου 2000, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 2001/521/ΕΚ, όσον αφορά την ενίσχυση που το Βασίλειο των Κάτω Χωρών χορήγησε υπέρ έξι επιχειρήσεων επεξεργασίας κοπριάς (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση). Η απόφαση αυτή, η οποία κοινοποιήθηκε στις Κάτω Χώρες με τον αριθμό C (2000) 4070, δημοσιεύθηκε στις 11 Ιουλίου 2001 (ΕΕ 2001, L 189, σ. 13).

24 Κατά το άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως, «[οι ενισχύσεις] που χορήγησαν οι Κάτω Χώρες υπέρ των εργοστασίων επεξεργασίας κοπριάς Ferm-o-Feed BV, Fleuren Compost BV, Vloet Oploo BV, Smith Markelo, Arev Venhorst και Memon KPI, ύψους 2 501 089 ευρώ, δεν συμβιβάζεται με την κοινή αγορά».

25 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της προσβαλλομένης αποφάσεως, «οι Κάτω Χώρες λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να ανακτήσουν την ενίσχυση που αναφέρεται στο άρθρο 1 και έχει ήδη τεθεί παρανόμως στη διάθεση του δικαιούχου».

26 Η προσφεύγουσα έλαβε γνώση της προσβαλλομένης αποφάσεως με έγγραφο των ολλανδικών αρχών της 9ης Μαρτίου 2001, το οποίο έλαβε, όπως δήλωσε, περί τη 12η Μαρτίου 2001.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

27 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 18 Μαΐου 2001, η προσφεύγουσα άσκησε την παρούσα προσφυγή, με την οποία ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση, τουλάχιστον κατά το μέρος που την αφορά,

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

28 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή,

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

29 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (δεύτερο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας που προβλέπονται στο άρθρο 64 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, κάλεσε την Επιτροπή να προσκομίσει ορισμένα έγγραφα. Η Επιτροπή ικανοποίησε το αίτημα αυτό εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

30 Οι διάδικοι ανέπτυξαν τους ισχυρισμούς τους και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 17ης Ιουνίου 2003.

Σκεπτικό

31 Προς στήριξη των αιτημάτων της περί ακυρώσεως, η προσφεύγουσα προβάλλει επτά λόγους ακυρώσεως, από τους οποίους ο πρώτος αντλείται από παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ και από πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, ο δεύτερος από παράβαση του άρθρου 88 ΕΚ και από παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου, ο τρίτος από παράβαση της αποφάσεως περί παρατάσεως, ο τέταρτος από παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ και από πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, ο πέμπτος από παραβίαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, ο έκτος από παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και ο έβδομος από προσβολή του δικαιώματος ακροάσεως.

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως που αντλείται από παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ και από πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως

Προσβαλλόμενη απόφαση

32 Με τις αιτιολογικές σκέψεις 21 έως 24 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή εκθέτει τα εξής:

«(21) Η επενδυτική ενίσχυση χορηγήθηκε από την Ολλανδική Κυβέρνηση με στόχο την πραγματοποίηση επενδύσεων σε εγκαταστάσεις κοπριάς και ως εκ τούτου ευνόησε τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις. Μετά την

επεξεργασία της η ζωική κοπριά κυκλοφορεί στην αγορά ως αποξηραμένη κοπριά σε κόκκους. Τα εργοστάσια επεξεργασίας κοπριάς ανταγωνίζονται άλλους παραγωγούς οργανικών και χημικών λιπασμάτων. Το εν λόγω χρηματοοικονομικό ερέθισμα, ενισχύοντας την οικονομική θέση των εν λόγω επιχειρήσεων, απειλεί να στρεβλώσει τους όρους του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά της ΕΕ, δεδομένου ότι η κοπριά, χρησιμοποιούμενη ως λίπασμα, ανταγωνίζεται άλλα οργανικά λιπάσματα.

(22) Σύμφωνα με μελέτη για τις δυνατότητες διάθεσης της επεξεργασμένης ζωικής κοπριάς από τις Κάτω Χώρες, η οποία πραγματοποιήθηκε το 1990 για το ενδιαφερόμενο ολλανδικό υπουργείο, τα ζωικά και φυτικά λιπάσματα δεν αντιμετωπίζουν ανταγωνισμό μόνο σε τοπικό επίπεδο αλλά και στις γαλλικές, ισπανικές, πορτογαλικές, ιταλικές και ελληνικές αγορές. Κατά την περίοδο 1988-1990, το ολλανδικό μερίδιο στο συνολικό διακοινοτικό εμπόριο των εν λόγω προϊόντων ήταν 44 έως 60 %. Οι ολλανδικές εξαγωγές επεξεργασμένης ζωικής κοπριάς σε άλλα κράτη μέλη αναμένεται να αυξηθούν, ιδίως χάρη στα προαναφερθέντα σχέδια.

(23) Παρά τη διαταγή για την παροχή πληροφοριών, οι ολλανδικές αρχές δεν διαβίβασαν τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τη θέση κάθε επιχείρησης χωριστά στην αγορά. Οι εν λόγω πληροφορίες θα επέτρεπαν στην Επιτροπή να κρίνει τον αντίκτυπο των επιμέρους επιχειρήσεων στις αγορές επεξεργασίας κοπριάς και λιπασμάτων. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή βασίστηκε στα δεδομένα που αφορούν το σύνολο της αγοράς, όπως προαναφέρθηκαν.

(24) Κατά συνέπεια, η ενίσχυση μπορεί να επηρεάσει αρνητικά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών στο συγκεκριμένο τομέα και ως εκ τούτου συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ.»

Επιχειρήματα των διαδίκων

33 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, πρώτον, ότι η επίδικη ενίσχυση δεν συμβάλλει στην αύξηση του δυναμικού παραγωγής αλλά ότι έχει ως αποκλειστικό σκοπό και αποτέλεσμα να της παράσχει τη δυνατότητα εξοπλισμού των εγκαταστάσεων παραγωγής κατά τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον.

34 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται, δεύτερον, ότι η επίδικη ενίσχυση δεν επηρεάζει το ενδοκοινοτικό εμπόριο.

35 Συγκεκριμένα, η υποχρέωση που επέβαλαν οι ολλανδικές αρχές στην προσφεύγουσα να παράγει τα λιπάσματά της σε κλειστό χώρο προκειμένου να αποφεύγονται οι προκαλούμενες από την οσμή ενοχλήσεις, επιφέρει υπερτίμηση του προϊόντος που καθιστά δυσχερή ή και αδύνατη την εξαγωγή του. Με το υπόμνημα απαντήσεως, διευκρινίζει ότι εξάγει μόλις το 2 % των λιπασμάτων της και αποκλειστικά προς το Βέλγιο. Εκθέτει επίσης ότι τα αυξημένα έξοδα μεταφοράς του λιπάσματος και ο κίνδυνος που αυτή εμπερικλείει καθιστούν τη μεταφορά του οικονομικά ασύμφορη για αποστάσεις ανώτερες των 200 χλμ.

36 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, τρίτον, ότι η επίδικη ενίσχυση δεν νοθεύει ούτε απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά.

37 Συναφώς, ισχυρίζεται ότι, λόγω της ιδιαίτερης φύσεώς τους και του ειδικού προορισμού τους, ήτοι της καλλιέργειας μανιταριών, τα προϊόντα που παρασκευάζει δεν ανταγωνίζονται τα οργανικά και χημικά λιπάσματα. Με το υπόμνημα απαντήσεως αμφισβητεί περαιτέρω τη συνάφεια της μελέτης που μνημονεύεται στην αιτιολογική σκέψη 22 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Συγκεκριμένα, η μελέτη αυτή αφορά μόνον τα ζωικά λιπάσματα που, κατά την άποψή της, δεν είναι κατάλληλα για την καλλιέργεια μανιταριών.

38 Παράλληλα με τα τρία αυτά επιχειρήματα, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή, προτού λάβει μια δυσμενή για την προσφεύγουσα απόφαση, έπρεπε να επιμείνει ώστε να λάβει από τις ολλανδικές αρχές τα στοιχεία που θα της παρείχαν τη δυνατότητα να εκτιμήσει την αληθινή επίδραση της επίδικης ενισχύσεως στο διακρατικό εμπόριο και, σε περίπτωση επίμονης αρνήσεως εκ μέρους των αρχών αυτών, έπρεπε να ζητήσει τα στοιχεία αυτά από την ίδια την προσφεύγουσα. Συναφώς, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι δεν μπορεί να της προσαφθεί ότι δεν υπέβαλε παρατηρήσεις ούτε, κατ' επέκταση, ότι δεν αντέδρασε στην πρόσκληση για υποβολή παρατηρήσεων. Συγκεκριμένα, θεωρεί ότι μπορούσε ευλόγως να προσδοκά ότι οι Κάτω Χώρες θα ελάμβαναν τα αναγκαία μέτρα και θα υπέβαλαν τις κατάλληλες παρατηρήσεις. Θεωρεί επίσης ότι το κράτος μέλος που χορηγεί την ενίσχυση έχει την υποχρέωση να ενημερώνει τους δικαιούχους των μέτρων αυτών. Συναφώς επισημαίνει ότι, με το έγγραφο περί κινήσεως της διαδικασίας, η Επιτροπή ζήτησε από τις ολλανδικές αρχές να κοινοποιήσουν αμελλητί αντίγραφό του στους δυνητικούς δικαιούχους.

39 Η Επιτροπή απορρίπτει το σύνολο των επιχειρημάτων αυτών και παραπέμπει, κατ' ουσίαν, στις αιτιολογικές σκέψεις 21 έως 24 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

40 Όσον αφορά, κατ' αρχάς, το επιχείρημα της προσφεύγουσας που στηρίζεται στο ότι η Επιτροπή δεν επέμεινε ώστε να της προσκομιστούν πληροφοριακά στοιχεία (βλ. σκέψη 38 ανωτέρω), πρέπει να σημειωθεί ότι, κατά το στάδιο έρευνας που προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ, η Επιτροπή πρέπει να δίνει στους ενδιαφερόμενους τη δυνατότητα να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους.

41 Το Δικαστήριο έκρινε, στο πλαίσιο της εφαρμογής της διατάξεως αυτής, ότι η δημοσίευση ανακοινώσεως στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* κρίνεται ως πρόσφορο μέσο γνωστοποιήσεως προς όλους τους ενδιαφερομένους της ενάρξεως μιας διαδικασίας (αποφάσεις του Δικαστηρίου

της 14ης Νοεμβρίου 1984, 323/82, Intermills κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 3809, σκέψη 17, και της 24ης Σεπτεμβρίου 2002, C-74/00 P και C-75/00 P, Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-7869, σκέψη 80). Η ανακοίνωση αυτή αποβλέπει στη συλλογή, εκ μέρους των ενδιαφερομένων, όλων των πληροφοριών που προορίζονται να διαφωτίσουν την Επιτροπή στις μελλοντικές της ενέργειες (απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 1973, 70/72, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 609, σκέψη 19). Η διαδικασία αυτή παρέχει, επίσης, στα λοιπά κράτη μέλη και στους ενδιαφερόμενους κύκλους την εγγύηση ότι μπορούν να εκφράσουν την άποψή τους (απόφαση του Δικαστηρίου της 20ής Μαρτίου 1984, 84/82, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 1451, σκέψη 13).

42 Η διαδικασία ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων κινείται πάντως, λαμβανομένης υπόψη της εν γένει οικονομίας της, κατά του κράτους μέλους που ευθύνεται, από πλευράς των κοινοτικών του υποχρεώσεων, για τη χορήγηση της ενισχύσεως (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1986, 234/84, Βέλγιο κατά Επιτροπής, καλούμενη «Meura», Συλλογή 1986, σ. 2263, σκέψη 29, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 41 απόφαση Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, σκέψη 81).

43 Κατά τη διαδικασία ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, οι ενδιαφερόμενοι, εξαιρέσει του οικείου κράτους μέλους, έχουν απλώς τον ρόλο που υπενθυμίζεται στη σκέψη 41 ανωτέρω και, συναφώς, δεν μπορούν να απαιτήσουν οι ίδιοι κατ' αντιπαράθεση συζήτηση με την Επιτροπή, όπως αυτή που γίνεται με το εν λόγω κράτος μέλος (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 59, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 41 απόφαση Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, σκέψη 82).

44 Κανένα μέτρο της διαδικασίας ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων δεν επιφυλάσσει, μεταξύ των ενδιαφερομένων, ιδιαίτερο ρόλο στον λαβόντα την ενίσχυση. Συναφώς, επιβάλλεται η διευκρίνιση ότι η διαδικασία ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων δεν είναι διαδικασία που κινείται «κατά» του λαβόντος ή των λαβόντων ενισχύσεις, πράγμα που θα συνεπαγόταν ότι αυτός ή αυτοί θα μπορούσαν να απαιτήσουν την αναγνώριση δικαιωμάτων εξίσου ευρέων με τα δικαιώματα άμυνας καθαυτά (προπαρατεθείσα στη σκέψη 41 απόφαση Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, σκέψη 83).

45 Συναφώς, αφού η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ περιλαμβάνει επαρκή προκαταρκτική ανάλυση εκ μέρους της Επιτροπής, στην οποία εκτίθενται οι λόγοι για τους οποίους αυτή είχε αμφιβολίες ως προς το συμβατό των επίμαχων ενισχύσεων με την κοινή αγορά, εναπόκειται στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος και, ενδεχομένως, στον λαβόντα τις ενισχύσεις να προσκομίσουν στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι οι ενισχύσεις αυτές είναι συμβατές με την κοινή αγορά και, ενδεχομένως, να γνωστοποιήσουν ειδικές περιστάσεις σχετικές με την επιστροφή των καταβληθεισών ενισχύσεων σε περίπτωση που η Επιτροπή την απαιτήσει (βλ., κατ' αναλογία, προπαρατεθείσα στη σκέψη 41 απόφαση Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, σκέψη 170).

46 Εν προκειμένω, η προσφεύγουσα δεν υποστήριξε ότι η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας ήταν ανεπαρκώς αιτιολογημένη και ότι δεν της παρείχε τη δυνατότητα να ασκήσει λυσιτελώς τα δικαιώματά της. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι τα στοιχεία που επαναλαμβάνονται στις αιτιολογικές σκέψεις 21 έως 24 της προσβαλλομένης αποφάσεως είχαν ήδη εκτεθεί, κατ' ουσίαν, στο σημείο 3.2 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας.

47 Επομένως, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι, εφόσον η Επιτροπή προέβη, όπως εν προκειμένω, στην αναφερόμενη στη σκέψη 41 της παρούσας αποφάσεως δημοσίευση, ήτοι εφόσον κάλεσε, μεταξύ άλλων, τον λαβόντα την ενίσχυση να υποβάλει τις παρατηρήσεις του και, όπως διαπιστώθηκε με τη σκέψη 22 ανωτέρω, ο λαβών την ενίσχυση δεν έκανε χρήση της δυνατότητας αυτής, η Επιτροπή δεν προσέβαλε κανένα δικαίωμά του (προπαρατεθείσα στη σκέψη 41 απόφαση Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, σκέψεις 84 και 169), δεδομένου επίσης ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για την παράλειψη του οικείου κράτους μέλους να κοινοποιήσει αντίγραφο του εγγράφου περί κινήσεως της διαδικασίας στον λαβόντα την ενίσχυση.

48 Περαιτέρω, ναι μεν το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ επιβάλλει στην Επιτροπή, πριν εκδώσει την απόφασή της, να συγκεντρώσει τις παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων μερών, η έλλειψη όμως παρατηρήσεων δεν την εμποδίζει να

κρίνει μια ενίσχυση ασυμβίβαστη προς την κοινή αγορά (απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Σεπτεμβρίου 2002, C-113/00, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-7601, σκέψη 39).

49 Επιπλέον, δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή ότι δεν έλαβε υπόψη τυχόν πραγματικά ή νομικά στοιχεία που θα μπορούσαν να της είχαν προσκομιστεί κατά τη διοικητική διαδικασία αλλά δεν της προσκομίστηκαν, διότι η Επιτροπή δεν υποχρεούται να εξετάζει αυτεπάγγελτα και στηριζόμενη σε εικασίες ποια στοιχεία θα μπορούσαν να της είχαν υποβληθεί (βλ., υπ' αυτή την έννοια, την προπαρατεθείσα στη σκέψη 43 απόφαση Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, σκέψη 60).

50 Καθόσον η προσφεύγουσα παραπέμπει, προς στήριξη της προσφυγής της, σε πληροφοριακά στοιχεία που δεν ήταν διαθέσιμα κατά την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως ή που δεν γνωστοποιήθηκαν στην Επιτροπή κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι, στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως βάσει του άρθρου 230 ΕΚ, η νομιμότητα της οικείας κοινοτικής πράξεως πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που υφίστανται κατά τον χρόνο της εκδόσεώς της (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Φεβρουαρίου 1979, 15/76 και 16/76, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/1, σ. 141, σκέψη 7, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 25ης Ιουνίου 1998, Τ-371/94 και Τ-394/94, British Airways κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-2405, σκέψη 81).

51 Συναφώς, κατά τη νομολογία, η νομιμότητα αποφάσεως στον τομέα των ενισχύσεων πρέπει να εκτιμάται βάσει των πληροφοριακών στοιχείων που μπορούσε να έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή όταν έλαβε τη σχετική απόφαση (αποφάσεις Meura, προπαρατεθείσα στη σκέψη 42, σκέψη 16, και Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 41, σκέψη 168). Ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλεστεί ενώπιον του κοινοτικού δικαστή πραγματικά στοιχεία που δεν προβλήθηκαν κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία του άρθρου 88 ΕΚ (βλ., συναφώς, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Σεπτεμβρίου 1994, C-278/92 έως C-280/92, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-4103, σκέψη 31, και της 13ης Ιουνίου 2002, C-382/99, Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-5163, σκέψεις 49 και 76).

52 Από τα πραγματικά και νομικά στοιχεία όμως που της προσκομίστηκαν ή τα οποία μπορούσε να διαθέτει όταν εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση δεν προκύπτει ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε οποιοδήποτε σφάλμα εκτιμήσεως δεχόμενη, για τους λόγους που εξέθεσε μεταξύ άλλων στις αιτιολογικές σκέψεις 21 έως 24 της εν λόγω αποφάσεως, ότι η επίδικη ενίσχυση συνιστά κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, ότι η ενίσχυση αυτή θίγει το ενδοκοινοτικό εμπόριο και ότι νοθεύει ή απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό ευνοώντας ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους παραγωγής.

53 Όσον αφορά τα επιχειρήματα που η προσφεύγουσα προβάλλει το πρώτον στο πλαίσιο της παρούσας προσφυγής, ακόμη και αν υποτεθεί ότι μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Πρωτοδικείο παρά την ως άνω υπομνησθείσα νομολογία, πρέπει να σημειωθεί, πρώτον, ότι η έννοια της ενισχύσεως καλύπτει τα πλεονεκτήματα που παρέχουν οι δημόσιες αρχές τα οποία, υπό διάφορες μορφές, ελαφρύνουν τις επιβαρύνσεις που κανονικώς βαρύνουν τον προϋπολογισμό μιας επιχειρήσεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Σεπτεμβρίου 1996, C-241/94, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-4551, σκέψη 34). Η χορήγηση ενισχύσεων στο πλαίσιο του συστήματος ΒΡΜ ανταποκρίνεται αναμφισβήτητα στον ορισμό αυτό.

54 Αντιθέτως, δεν ασκεί επιρροή το αν η εφαρμογή του συστήματος αυτού έχει ως σκοπό να βοηθήσει τις επιχειρήσεις να τηρήσουν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από τον νόμο ως προς την προστασία του περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα, από πάγια νομολογία προκύπτει ότι το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ δεν προβαίνει σε διάκριση των κρατικών παρεμβάσεων ανάλογα με τις αιτίες ή τους σκοπούς τους, αλλά τις ορίζει σε συνάρτηση με τα αποτελέσματά τους (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 2ας Ιουλίου 1974, 173/73, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1974, σ. 351, σκέψη 27, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 51 απόφαση Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής, σκέψη 61). Επομένως, υπό την επιφύλαξη της εν προκειμένω εφαρμογής των κανόνων για τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος, ζήτημα που θα εκτιμηθεί στο πλαίσιο της εξετάσεως του τετάρτου λόγου ακυρώσεως, το γεγονός ότι οι επιδοτήσεις που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο του συστήματος ΒΡΜ ευνοούν την καλύτερη προστασία του περιβάλλοντος, δεν αρκεί προκειμένου να αποκλειστεί άνευ ετέρου ο χαρακτηρισμός τους ως κρατικών ενισχύσεων που εμπίπτουν στο άρθρο 87 ΕΚ.

55 Δεύτερον, πρέπει να απορριφθούν τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας που αντλούνται από το γεγονός ότι δεν επηρεάζεται το ενδοκοινοτικό εμπόριο, καθότι, σύμφωνα με τα στοιχεία που προσκόμισε η ίδια η προσφεύγουσα στις ολλανδικές αρχές με την αίτησή της για τη χορήγηση επιδοτήσεως στο πλαίσιο του συστήματος BPM, οι εξαγωγές της ήταν «ικανοποιητικές, δεδομένης της ζήτησης από το Βέλγιο και τη Γερμανία». Ομοίως, η έκθεση της συμβουλευτικής επιτροπής για την επεξεργασία της κοπριάς (Adviescommissie Mestverwerking) της 22ας Μαΐου 1995, η οποία προσκομίστηκε στις ολλανδικές αρχές στο πλαίσιο της διαδικασίας εξετάσεως της αιτήσεως ενισχύσεως, αναφέρει ότι η προσφεύγουσα εξάγει την κοπριά που παράγει «μεταξύ άλλων στη Γερμανία». Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, μολονότι δεν είναι γνωστό το ακριβές ποσοστό της εξαγομένης παραγωγής της προσφεύγουσας, αυτή μετέχει πλήρως στο ενδοκοινοτικό εμπόριο, εξάγοντας σημαντικές ποσότητες κοπριάς προς άλλα κράτη μέλη.

56 Τρίτον, ως προς το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η επίδικη ενίσχυση δεν νοθεύει ούτε απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά, ούτε αυτό μπορεί να γίνει δεκτό, δεδομένου ότι η εν λόγω ενίσχυση μεταφράζεται, ούτως ή άλλως, σε μείωση του κόστους παραγωγής για τους παραγωγούς που τις λαμβάνουν, οπότε είναι ικανή να επηρεάσει τις συναλλαγές για το προϊόν αυτό.

57 Οσάκις οικονομική ενίσχυση χορηγούμενη από το Δημόσιο ή από πόρους του Δημοσίου ενισχύει τη θέση επιχειρήσεως σε σχέση με εκείνη άλλων ανταγωνιστικών στα πλαίσια του ενδοκοινοτικού εμπορίου επιχειρήσεων, πρέπει να θεωρείται ότι η ενίσχυση επηρεάζει τις επιχειρήσεις αυτές (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Σεπτεμβρίου 1980 στην υπόθεση 730/79, Phipip Morris κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 13, σκέψη 11, και της 21ης Μαρτίου 1991, C-303/88, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-1433, σκέψη 27). Αυτό συμβαίνει εν προκειμένω, διότι οποιαδήποτε επιχείρηση, είτε είναι εγκατεστημένη στις Κάτω Χώρες είτε σε άλλο κράτος μέλος, στην οποία δεν εφαρμόζεται το επίδικο μέτρο δεν μπορεί να χρηματοδοτήσει νέες επενδύσεις παρά υπό λιγότερο ευνοϊκές συνθήκες.

58 Σε αντίθεση προς ό,τι υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως, όπως επαναλαμβάνεται στη σκέψη 32 της

παρούσας αποφάσεως, αρκεί για να διαπιστωθεί η επίδραση της επίδικης ενισχύσεως στον ανταγωνισμό και στο ενδοκοινοτικό εμπόριο, εφόσον αφορά προϊόν που είναι από τη φύση του ικανό να αποτελέσει αντικείμενο συναλλαγών μεταξύ κρατών μελών. Πρέπει να προστεθεί ότι, όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή με το υπόμνημα αντικρούσεως, μια ακτίνα δράσεως 200 χλμ. περί της εγκαταστάσεως παραγωγής της προσφεύγουσας της παρέχει τη δυνατότητα να προσεγγίσει διάφορα σημεία στο Βέλγιο και στη Γερμανία. Περαιτέρω, η επίδικη ενίσχυση συνιστά επίσης πλεονέκτημα για την προσφεύγουσα σε σχέση με τους αλλοδαπούς ανταγωνιστές που επιθυμούν να πραγματοποιήσουν εξαγωγές προς τις Κάτω Χώρες. Τέλος, από τη μνημονευόμενη στη σκέψη 22 της προσβαλλομένης αποφάσεως μελέτη ουδόλως προκύπτει ότι η εν λόγω μελέτη αφορά μόνον τα ζωικά λιπάσματα που δεν χρησιμοποιούνται για την καλλιέργεια μανιταριών.

59 Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, η Επιτροπή απέδειξε επαρκώς την επίδραση της επίδικης ενισχύσεως στον ανταγωνισμό και στο ενδοκοινοτικό εμπόριο.

60 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των σκέψεων αυτών, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου και του τρίτου λόγου ακυρώσεως που αντλούνται, αντιστοίχως, από παράβαση του άρθρου 88 ΕΚ και από παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου και παράβαση της αποφάσεως περί παρατάσεως

61 Ο δεύτερος και ο τρίτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να εξεταστούν από κοινού, εφόσον αφορούν κυρίως το ζήτημα αν η επίδικη ενίσχυση εμπίπτει στο ratione temporis πεδίο εφαρμογής της αποφάσεως περί παρατάσεως.

Προσβαλλόμενη απόφαση

62 Με τις αιτιολογικές σκέψεις 17 έως 20 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή εκθέτει τα εξής:

«(17) Προκειμένου να αποφανθεί εάν η ενίσχυση για τις έξι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις πρέπει να θεωρηθεί ως υφιστάμενη ενίσχυση, η Επιτροπή εξέτασε πρώτα σε ποιο βαθμό το [σύστημα] BPM ισχύει για τα προαναφερθέντα σχέδια.

(18) Το σημαντικότερο νομικό θέμα στις εν λόγω έξι υποθέσεις είναι η διαφορά ερμηνείας όσον αφορά την απάντηση στο ερώτημα ποια είναι η νομικά δεσμευτικά απόφαση για τη χορήγηση ενίσχυσης. Μολονότι η ολλανδική κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η νομικά δεσμευτική απόφαση με την οποία οι αρμόδιες αρχές χορηγούν ενίσχυση είναι η χορηγητική επιστολή [toekenningsbrief], θεωρεί ωστόσο ότι όλες οι εξεταζόμενες επιδοτήσεις για τις οποίες απεστάλη χορηγητική επιστολή μετά την 31η Δεκεμβρίου 1994 εμπίπτουν στο εν λόγω [σύστημα] δεδομένου ότι η επιβεβαιωτική επιστολή [bevestigingsbrief] εστάλη πριν από την εν λόγω ημερομηνία.

(19) Μετά από διεξοδικό έλεγχο των εγγράφων σε σχέση με τη διοικητική διαδικασία στις προαναφερθείσες υποθέσεις, η Επιτροπή κρίνει ότι η νομικά δεσμευτική απόφαση είναι η χορηγητική επιστολή [toekenningsbrief]. Η επιβεβαιωτική επιστολή [bevestigingsbrief] αποτελεί απλώς βεβαίωση παραλαβής της αίτησης για τη χορήγηση ενίσχυσης χωρίς να έχει εξεταστεί προηγουμένως εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις του συστήματος. Επιπλέον, η χορήγηση της ενίσχυσης εξηρτάτο από την αξιολόγηση μιας συμβουλευτικής επιτροπής, αποτελούμενης από

εκπροσώπους διαφόρων υπουργείων. Μόνο μετά τη λήψη απόφασης σε εθνικό επίπεδο από την εν λόγω επιτροπή, το αρμόδιο Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας και Περιβάλλοντος [Ministerie van Landbouw, Visserij en Natuurbeheer] έστελνε χορηγητική επιστολή [toekenningsbrief], στην οποία αναφερόταν το ποσό των επιλέξιμων δαπανών, το ποσό της ενίσχυσης και οι όροι υπό τους οποίους θα χορηγείτο η επιδότηση. Κατά συνέπεια, από την ανάλυση των σταδίων της διαδικασίας προέκυψε ότι ενίσχυση δεν εχορηγείτο αυτόματα σε όλους τους αιτούντες, αλλά μόνο μετά από τη λήψη απόφασης από τις αρμόδιες αρχές.

(20) Κατά συνέπεια, η Επιτροπή θεωρεί ότι η ημερομηνία αποστολής της χορηγητικής επιστολής [toekenningsbrief] ισχύει ως ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης, όπως εξάλλου είχαν καταρχήν υποστηρίξει και οι ολλανδικές αρχές. Κατά συνέπεια, η ενίσχυση που χορηγήθηκε στα εν λόγω έξι εργοστάσια επεξεργασίας κοπριάς δεν εμπίπτει στο [σύστημα BPM] και πρέπει να θεωρηθεί ως παράνομη ενίσχυση η οποία χορηγήθηκε κατά παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΚ.»

Επιχειρήματα των διαδίκων

63 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι, σε αντίθεση προς ό,τι αναφέρεται στην προσβαλλόμενη απόφαση, οι ολλανδικές αρχές επιβεβαίωσαν τη χορήγηση της επίδικης ενισχύσεως πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1994. Επομένως, η ενίσχυση αυτή έπρεπε να θεωρηθεί ως υφιστάμενη ενίσχυση, υπό την έννοια του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ και του άρθρου 1, στοιχείο β', του κανονισμού 659/1999, οπότε, εκδίδοντας την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή όχι μόνον παρέβη το άρθρο 88 ΕΚ και παραβίασε την αρχή της ασφάλειας δικαίου (δεύτερος λόγος ακυρώσεως), αλλά παρέβη και τη δική της απόφαση περί παρατάσεως (τρίτος λόγος ακυρώσεως).

64 Κατά την προσφεύγουσα, σύμφωνα με την αρχή της ασφάλειας δικαίου, εφόσον οι ολλανδικές αρχές επιβεβαιώνουν τη χορήγηση ενισχύσεως στον αιτούντα εντός της περιόδου για την οποία η Επιτροπή ενέκρινε το σύστημα

ενισχύσεων, η Επιτροπή δεν μπορεί στη συνέχεια να αντιτάξει ότι η ενίσχυση αυτή δεν εμπίπτει στο ratione temporis πεδίο εφαρμογής της εγκρίσεως, εφόσον αποδεικνύεται, όπως εν προκειμένω, ότι πληρούνταν όλες οι προϋποθέσεις χορηγήσεως της ενισχύσεως.

65 Με το υπόμνημα απαντήσεως, η προσφεύγουσα παραπέμπει επίσης σε ένα έγγραφο των ολλανδικών αρχών με τίτλο «Αιτιολογική έκθεση για την Επίσημη Εφημερίδα σχετικά με την τροποποίηση της 13ης Οκτωβρίου 1994», από το οποίο προκύπτει σαφώς ότι οι εν λόγω αρχές θεωρούσαν ότι οι αιτήσεις που υποβλήθηκαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1995 εξετάστηκαν στο πλαίσιο του συστήματος BPM και καλύπτονταν από την έγκριση της Επιτροπής.

66 Με τις παρατηρήσεις της κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση σχετικά με τα έγγραφα που προσκόμισε η Επιτροπή κατόπιν της αιτήσεως του Πρωτοδικείου (βλ. σκέψη 29 ανωτέρω), η προσφεύγουσα αμφισβήτησε περαιτέρω την έλλειψη σαφήνειας της αποφάσεως περί παρατάσεως, ως προς την προθεσμία για τη χορήγηση επιδοτήσεων στο πλαίσιο του συστήματος BPM. Κατά την άποψή της, ούτε από την απόφαση αυτή ούτε από την αλληλογραφία που ανταλλάχθηκε πριν από την έκδοσή της μεταξύ της Επιτροπής και των ολλανδικών αρχών προκύπτει σαφώς ότι οι εθνικές αποφάσεις περί χορηγήσεως επιδοτήσεων στο πλαίσιο του συστήματος BPM έπρεπε οπωσδήποτε να εκδοθούν πριν από την 31η Δεκεμβρίου 1994.

67 Η Επιτροπή απορρίπτει το σύνολο των επιχειρημάτων αυτών και παραπέμπει, κατ' ουσίαν, στις αιτιολογικές σκέψεις 17 έως 20 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

68 Για να δοθεί απάντηση στον δεύτερο και στον τρίτο λόγο ακυρώσεως, πρέπει αρχικώς να οριοθετηθεί το ratione temporis πεδίο εφαρμογής της αποφάσεως περί παρατάσεως.

69 Συναφώς, πρέπει κατ' αρχάς να σημειωθεί ότι στο από 1ης Μαρτίου 1990 έγγραφο της μόνιμης αντιπροσωπείας του Βασιλείου των Κάτω Χωρών στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες προς την Επιτροπή, με το οποίο ανακοινώθηκε η προβλεπόμενη παράταση του συστήματος BPM, αναφέρεται ότι «η απόφαση περί χορηγήσεως των ενισχύσεων αυτών δικαιολογείται από την επιτακτική ανάγκη δημιουργίας, πριν από το 1995, δυναμικού επεξεργασίας κοπριάς τουλάχιστον 6 εκατομμυρίων τόνων».

70 Στο από 17 Απριλίου 1990 έγγραφο της ίδιας μόνιμης αντιπροσωπείας προς την Επιτροπή, το οποίο εκθέτει τις τροποποιήσεις που επήλθαν στο σύστημα BPM λόγω της παρατάσεώς του, αναφέρεται επιπλέον, ως απάντηση σε ερώτηση της Επιτροπής σχετικά με τη διάρκεια εφαρμογής του ούτως τροποποιημένου συστήματος, ότι αυτό θα εφαρμοζόταν κατ' αρχήν «μέχρι το 1995» («tot 1995»). Όσον αφορά τα ειδικά μέτρα υποστήριξης που προβλέπει το εν λόγω σύστημα, προβλέπεται να χορηγηθούν «μέχρι και το 1994» («tot en met 1994»). Τέλος, απαντώντας σε ερώτηση της Επιτροπής σχετικά με τον προβλεπόμενο αριθμό των πειραματικών εγκαταστάσεων που θα ενέπιπταν στο εν λόγω σύστημα, επισημαίνεται ότι το σύστημα αφορά είκοσι περίπου εργοστάσια «κατά το χρονικό διάστημα μέχρι το 1995» («in de periode tot 1995»).

71 Ακολούθως, πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως προκύπτει από το κείμενο της αποφάσεως περί παρατάσεως, αυτή απέβλεπε στην έγκριση των επενδυτικών ενισχύσεων που η Ολλανδική Κυβέρνηση «σκόπευε να χορηγήσει σε εργοστάσια επεξεργασίας κοπριάς [κατά το χρονικό διάστημα] 1990-1994», προκειμένου να δημιουργηθούν «τα πρώτα είκοσι περίπου εργοστάσια επεξεργασίας μεγάλης κλίμακας πριν από το 1995».

72 Επομένως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι καλύπτονται από την εν λόγω απόφαση περί παρατάσεως μόνον οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο του συστήματος BPM κατά το χρονικό διάστημα 1990-1994 και, εν πάση περιπτώσει, πριν από το 1995.

73 Προκειμένου να εκτιμηθεί αν η επίδικη ενίσχυση εμπίπτει στο ratione temporis πεδίο εφαρμογής της αποφάσεως αυτής, όπως αυτό οριοθετήθηκε στην προηγούμενη σκέψη, πρέπει επομένως να εξεταστεί αν μπορεί να θεωρηθεί ότι η επίδικη ενίσχυση χορηγήθηκε πριν από το 1995.

74 Συναφώς, ορθώς η Επιτροπή εκτιμά ότι το κριτήριο που ασκεί επιρροή είναι «η νομικά δεσμευτική απόφαση με την οποία οι αρμόδιες [εθνικές] αρχές δεσμεύονται να χορηγήσουν την ενίσχυση» (βλ. αιτιολογική σκέψη 19 της προσβαλλομένης αποφάσεως, προπαρατεθείσα στη σκέψη 62).

75 Αντιθέτως, η απλή κοινοποίηση προς την προσφεύγουσα, στις 5 Δεκεμβρίου 1994, εγγράφου που επιβεβαιώνει την υποβολή της αιτήσεώς της για τη χορήγηση της επίδικης ενισχύσεως δεν αρκεί για να θεωρηθεί ότι η ενίσχυση αυτή χορηγήθηκε πριν από το 1995, όπως υποστηρίζει η Ολλανδική Κυβέρνηση (βλ. αιτιολογική σκέψη 18 της προσβαλλομένης αποφάσεως, προπαρατεθείσα στη σκέψη 62). Τόσο το κείμενο της αποφάσεως περί παρατάσεως όσο και ο κανόνας της στενής ερμηνείας των παρεκκλίσεων από τη γενική αρχή της απαγορεύσεως των κρατικών ενισχύσεων έρχονται σε αντίθεση με αυτή την παράταση του διαχρονικού πεδίου εφαρμογής του εγκεκριμένου συστήματος ενισχύσεων.

76 Όσον αφορά το επιχείρημα που η προσφεύγουσα αντλεί από την αρχή της ασφάλειας δικαίου, στηρίζεται στην υπόθεση ότι οι ολλανδικές αρχές τής επιβεβαίωσαν τη χορήγηση της επίδικης ενισχύσεως με έγγραφο της 5ης Δεκεμβρίου 1994. Η υπόθεση αυτή όμως είναι εσφαλμένη, οπότε το επιχείρημα είναι αβάσιμο. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από το κείμενό του (βλ. σκέψη 12 ανωτέρω), το έγγραφο των ολλανδικών αρχών της 5ης Δεκεμβρίου 1994 αποτελεί απλή απόδειξη παραλαβής της αιτήσεως της προσφεύγουσας για τη χορήγηση επιδοτήσεως, το οποίο της απεστάλη χωρίς καμία περαιτέρω εξέταση. Ένα τέτοιο έγγραφο ουδόλως δεσμεύει τον συντάκτη του ως προς τη χορήγηση της ζητούμενης επιδοτήσεως η οποία πρέπει να εκτιμηθεί στη συνέχεια από τις αρμόδιες αρχές που θα εκδώσουν σχετική απόφαση, όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή με την αιτιολογική σκέψη 19 της προσβαλλομένης αποφάσεως. Εν προκειμένω, η απόφαση περί χορηγήσεως της ενισχύσεως εκδόθηκε περί την 21η Δεκεμβρίου 1995, ημερομηνία κατά την οποία κοινοποιήθηκε και στην προσφεύγουσα (βλ. σκέψη 114 ανωτέρω).

77 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η εν λόγω ενίσχυση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι χορηγήθηκε πριν από το 1995 και, ως εκ τούτου, δεν την κάλυπτε η απόφαση περί παρατάσεως.

78 Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από το γεγονός ότι το άρθρο του 15, παράγραφος 4, του συστήματος BPM, όπως κωδικοποιήθηκε κατόπιν των τροποποιήσεων της αρχικής του μορφής στις 7 Αυγούστου 1989, στις 15 Μαΐου 1991, στις 13 Απριλίου 1992, στις 8 Μαρτίου 1994 και στις 19 Οκτωβρίου 1994, προβλέπει ότι «οι αιτήσεις [περί χορηγήσεως ενισχύσεως] μπορούν να υποβληθούν μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1994».

79 Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, σε αντίθεση προς την κωδικοποιημένη μορφή, οι προηγούμενες εκδοχές του συστήματος BPM, ιδίως δε αυτές βάσει των οποίων εκδόθηκαν τόσο η απόφαση περί εγκρίσεως όσο και η απόφαση περί παρατάσεως, δεν περιείχαν σχετική αναφορά. Αυτή περιελήφθη στο άρθρο 15, παράγραφος 4, του συστήματος BPM μόλις με την τροποποίηση του εν λόγω συστήματος στις 13 Οκτωβρίου 1994, η οποία δημοσιεύθηκε στη *Nederlandse Staatscourant* της 19ης Οκτωβρίου 1994. Κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή με έγγραφο των ολλανδικών αρχών της 10ης Νοεμβρίου 1994. Με το έγγραφο με το οποίο απάντησε στις 16 Δεκεμβρίου 1994, η Επιτροπή διατύπωσε αντιρρήσεις ως προς την εν λόγω τροποποίηση, επιμένοντας ότι ενδεχόμενες δεσμεύσεις στο πλαίσιο του συστήματος BPM μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1994 έπρεπε να θεωρηθούν ως παράταση που έπρεπε να της κοινοποιηθεί σύμφωνα με το άρθρο 93, παράγραφος 3, της Συνθήκης ΕΚ.

80 Δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι ένα κράτος μέλος μπορεί, τροποποιώντας ένα σύστημα ενισχύσεως μετά την έγκρισή του από την Επιτροπή, να επεκτείνει μονομερώς το πεδίο της εγκρίσεως αυτής.

81 Τέλος, όσον αφορά το επιχείρημα που η προσφεύγουσα αντλεί από το έγγραφο που τιτλοφορείται «Αιτιολογική έκθεση για την Επίσημη Εφημερίδα σχετικά με την τροποποίηση της 13ης Οκτωβρίου 1994» (βλ. σκέψη 65 ανωτέρω), για την απόρριψή του αρκεί η παραπομπή στη σκέψη 143 κατωτέρω, καθότι το επιχείρημα αυτό στηρίζεται αποκλειστικά στην ενδεχόμενη δικαιολογημένη πεποίθηση της προσφεύγουσας για την κανονικότητα της επίδικης ενισχύσεως, λόγω των διαβεβαιώσεων εκ μέρους των ολλανδικών αρχών.

82 Κατόπιν του συνόλου των εκτιμήσεων αυτών, δεν προκύπτει ότι η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ, την απόφαση περί παρατάσεως ή ότι παραβίασε την αρχή της ασφάλειας δικαίου, κηρύσσοντας με την προσβαλλόμενη απόφαση την επίδικη ενίσχυση ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά.

83 Ως εκ τούτου, ο δεύτερος και ο τρίτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθούν.

Επί του τετάρτου λόγου ακυρώσεως που αντλείται από παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ και από πρόδηλα σφάλματα εκτιμήσεως

84 Ο υπό εξέταση λόγος ακυρώσεως υποδιαιρείται σε τρία μέρη που αφορούν, αντιστοίχως, παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ, πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως ως προς τη συμβατότητα της επίδικης ενισχύσεως με τους κανόνες για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ και πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως ως προς τη συμβατότητα της επίδικης ενισχύσεως με τους κανόνες για τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος.

Επί του πρώτου μέρους που αφορά παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ

— Επιχειρήματα των διαδίκων

85 Στο πλαίσιο του πρώτου μέρους του υπό εξέταση λόγου ακυρώσεως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η επίδικη ενίσχυση πληροί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του συστήματος ΒΡΜ, οπότε η Επιτροπή όφειλε να εφαρμόσει την προβλεπόμενη στο άρθρο 87, παράγραφος 3, στοιχείο γ', ΕΚ εξαίρεση.

86 Η Επιτροπή απορρίπτει το επιχείρημα αυτό.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

87 Καθόσον η προσφεύγουσα λαμβάνει ως δεδομένο ότι η εν λόγω ενίσχυση καλυπτόταν από την απόφαση περί παρατάσεως, το πρώτο μέρος του τέταρτου λόγου ακυρώσεως συγχέεται με τον τρίτο λόγο ακυρώσεως και, ως εκ τούτου, πρέπει να απορριφθεί για τους ίδιους λόγους που οδήγησαν στην απόρριψη εκείνου του λόγου ακυρώσεως.

88 Με το υπόμνημα απαντήσεως, η προσφεύγουσα δέχεται εξάλλου ότι το σύστημα BPM ίσχυε μόνον μέχρι τα τέλη του 1994. Επιμένει, εντούτοις, εκ νέου ότι πληροφορήθηκε το γεγονός αυτό μόλις κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, καθότι οι ολλανδικές αρχές άφηναν, κατά την άποψή της, πάντοτε να εννοηθεί ότι αρκούσε η υποβολή αιτήσεως για τη χορήγηση ενισχύσεως πριν από την 1η Ιανουαρίου 1995, προκειμένου το μέτρο για τη χορήγηση της ενισχύσεως να εμπίπτει στο εγκεκριμένο σύστημα BPM.

89 Συναφώς, αρκεί εκ νέου η παραπομπή στη σκέψη 143 κατωτέρω, καθότι το επιχείρημα αυτό δεν διαφέρει, κατ' ουσίαν, από αυτό που ήδη εκτέθηκε στη σκέψη 65 ανωτέρω και απορρίφθηκε με τη σκέψη 81.

90 Επιπλέον, πρέπει να υπομνησθεί, αφενός, ότι η Επιτροπή απολαύει, όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 87, παράγραφος 3, ΕΚ, ευρείας διακριτικής εξουσίας, η άσκηση της οποίας συνεπάγεται εκτιμήσεις οικονομικής και κοινωνικής φύσεως που επιβάλλεται να χωρούν σε κοινοτικό πλαίσιο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 19ης Σεπτεμβρίου 2000, C-156/98, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-6857, σκέψη 67, και της 7ης Μαρτίου 2002, C-310/99, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-2289, σκέψη 45), και, αφετέρου, ότι ο κοινοτικός δικαστής, ελέγχοντας τη νομιμότητα της ασκήσεως της εξουσίας αυτής, δεν μπορεί να υποκαθιστά με την επί του θέματος εκτίμησή του εκείνην της αρμόδιας αρχής, αλλ' οφείλει να περιορίζεται στην εξέταση του αν οι εκτιμήσεις αυτές ενέχουν πρόδηλη πλάνη ή κατάχρηση εξουσίας (βλ., αποφάσεις του Δικαστηρίου της 7ης Μαρτίου 2002, Ιταλία κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 46, και της 12ης Δεκεμβρίου 2002, C-456/00, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002,

σ. I-11949, σκέψη 41· απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Ιουνίου 2000, T-204/97 και T-270/97, Συλλογή 2000, σ. II-2267, σκέψη 97).

91 Εν προκειμένω, εκτός από τη συμβατότητα της επίδικης ενισχύσεως με τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του συστήματος BPM, στοιχείο εκτιμήσεως που δεν ασκεί επιρροή εφόσον, όπως διαπιστώθηκε ανωτέρω, η ενίσχυση αυτή δεν ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής της αποφάσεως περί παρατάσεως, η προσφεύγουσα δεν επικαλέστηκε, στο πλαίσιο του πρώτου μέρους του τετάρτου λόγου ακυρώσεως, κανένα στοιχείο από το οποίο να συνάγεται ότι η Επιτροπή υπερέβη τα όρια της εξουσίας της εκτιμήσεως, εκτιμώντας ότι η ενίσχυση αυτή δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις βάσει των οποίων θα μπορούσε να υπαχθεί σε μία από τις παρεκκλίσεις του άρθρου 87, παράγραφος 3, ΕΚ.

92 Επομένως, το πρώτο μέρος του τετάρτου λόγου ακυρώσεως είναι απορριπτέο.

Επί του δευτέρου μέρους που αφορά πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως ως προς τη συμβατότητα της επίδικης ενισχύσεως με τους κανόνες για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ

— Προσβαλλόμενη απόφαση

93 Με τις αιτιολογικές σκέψεις 34 και 35 της προσβαλλομένης αποφάσεως που αφορούν την εξέταση της συμβατότητας των εν λόγω ενισχύσεων με τους κανόνες για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ, η Επιτροπή εκθέτει τα εξής:

«(34) Μόνο στην περίπτωση της Fleuren Compost BV η ένταση της ενίσχυσης είναι χαμηλότερη του ανώτατου ορίου που προβλέπεται στους κανόνες για τις ΜΜΕ. Οι ολλανδικές αρχές, ωστόσο δεν απέδειξαν ότι η εν λόγω

επιχείρηση ανταποκρίνεται στα κριτήρια του σημείου 3.2 των κοινοτικών κανόνων για τις ΜΜΕ, παρά τις αμφιβολίες όσον αφορά το μέγεθος των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων που η Επιτροπή εξέφρασε με τη διαταγή της για την παροχή πληροφοριών στο πλαίσιο της απόφασής της να κινήσει τη διαδικασία.

(35) Κατά συνέπεια, οι ολλανδικές αρχές δεν προσκόμισαν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι οι εν λόγω έξι επιχειρήσεις πληρούν τα κριτήρια που θέτουν οι κανόνες για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ ούτε επιχείρησαν να δικαιολογήσουν κατ' αυτόν τον τρόπο τη χορήγηση της ενίσχυσης. Επιπλέον, οι ολλανδικές αρχές δεν απέδειξαν ότι τηρήθηκαν οι [...] αρχές που ορίζει το σημείο 4.1 των κοινοτικών κανόνων για τις ΜΜΕ. Για τον λόγο αυτό, η Επιτροπή κρίνει ότι οι κοινοτικοί κανόνες για τις ΜΜΕ δεν ισχύουν στην προκειμένη περίπτωση.»

— Επιχειρήματα των διαδίκων

94 Με το δικόγραφο της προσφυγής της η προσφεύγουσα δηλώνει ότι είναι διατεθειμένη να αποδείξει στο Πρωτοδικείο ότι πράγματι πληροί τα κριτήρια που θέτει το σημείο 3.2 των κανόνων για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ, σε αντίθεση προς ό,τι εκθέτει η προσβαλλόμενη απόφαση. Επομένως, ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, διαπιστώνοντας ότι η επίδικη ενίσχυση ήταν ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά. Επειδή η Επιτροπή διαπίστωσε, με το υπόμνημά της αντικρούσεως, ότι η προσφεύγουσα δεν είχε προσκομίσει κανένα σχετικό αποδεικτικό στοιχείο ούτε κατά τη διοικητική διαδικασία ούτε κατά την παρούσα διαδικασία, η προσφεύγουσα δήλωσε, με το υπόμνημά της απαντήσεως, ότι θα έπραττε κάτι τέτοιο «μόνον επικουρικώς». Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα ενέμεινε στο γεγονός ότι ήταν μια μικρή οικογενειακή επιχείρηση, χωρίς ωστόσο να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού.

95 Η Επιτροπή παραπέμπει, κατ' ουσίαν, στις αιτιολογικές σκέψεις 34 και 35 της προσβαλλομένης αποφάσεως και τονίζει ότι η προσφεύγουσα εξακολουθεί να μην προσκομίζει αποδεικτικά στοιχεία προς στήριξη των ισχυρισμών της.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

96 Πρέπει να υπομνησθεί ότι η νομιμότητα αποφάσεως στον τομέα των ενισχύσεων πρέπει να εκτιμάται βάσει των πληροφοριακών στοιχείων που μπορούσε να έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή όταν εξέδωσε τη σχετική απόφαση (βλ. την προπαρατεθείσα στη σκέψη 51 νομολογία και την απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, T-126/96, T-127/96, BFM κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-3437, σκέψη 88).

97 Εν προκειμένω, είναι σημαντικό να καθοριστούν τα πληροφοριακά στοιχεία που μπορούσε να έχει στη διάθεσή της η Επιτροπή κατά τη διοικητική διαδικασία.

98 Η Επιτροπή προσκόμισε, προς στήριξη του υπομνήματος της αντικρούσεως, τα έγγραφα της 12ης και της 19ης Οκτωβρίου 1999, με τα οποία οι ολλανδικές αρχές ανταποκρίθηκαν στη διαταγή παροχής όλων των αναγκαίων πληροφοριακών στοιχείων. Από τα έγγραφα αυτά δεν προκύπτει ότι οι εν λόγω αρχές επικαλέστηκαν τους κανόνες για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ για να δικαιολογήσουν την επίδικη ενίσχυση, ενώ μάλιστα ανέφεραν ότι η εν λόγω ενίσχυση αφορούσε «εγκατάσταση επεξεργασίας κοπριάς μεγάλης κλίμακας».

99 Στο σημείο 3.3.2 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας, η Επιτροπή προέβη εντούτοις σε μια προκαταρκτική εκτίμηση της συμβατότητας των έξι επίδικων ενισχύσεων με τους κανόνες για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ. Αφού υπενθύμισε τις σχετικές διατάξεις των κανόνων για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ, επισήμανε μεταξύ άλλων τα εξής:

«Μόνο στην περίπτωση της Fleuren Compost BV το μέγεθος της ενισχύσεως είναι κατώτερο του ανωτάτου ορίου που προβλέπουν οι κανόνες για τις ΜΜΕ.

Δεδομένου ότι οι ολλανδικές αρχές δεν προσκόμισαν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι οι εν λόγω έξι επιχειρήσεις πληρούν τα κριτήρια των κανόνων για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ ούτε επικαλέστηκαν επιπλέον τους εν λόγω κανόνες για να δικαιολογήσουν τη χορήγηση των ενισχύσεων, η Επιτροπή πρέπει να θεωρήσει ότι δεν ικανοποιούνται οι απαιτήσεις των κανόνων για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ.»

100 Όπως εκτέθηκε στη σκέψη 22 ανωτέρω, η Επιτροπή δεν έλαβε κανένα πληροφοριακό στοιχείο ούτε από τις ολλανδικές αρχές ούτε από την προσφεύγουσα κατόπιν της δημοσιεύσεως της αποφάσεως με την οποία τις κάλεσε να υποβάλουν παρατηρήσεις.

101 Επομένως, δεδομένου ότι, μολονότι είχε «εκδώσει διαταγή παροχής πληροφοριών» βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 3, του κανονισμού 659/1999 και είχε διατυπώσει πρόσκληση για την υποβολή παρατηρήσεων δυνάμει του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, της ήταν αδύνατο να εκτιμήσει αν η επίδικη ενίσχυση πληρούσε τα κριτήρια των κανόνων για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ, η Επιτροπή ορθώς εκτίμησε, λαμβανομένων υπόψη των πληροφοριακών στοιχείων που είχε στη διάθεσή της, ότι οι κανόνες αυτοί δεν ίσχυαν για την εν λόγω ενίσχυση.

102 Εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι η προσφεύγουσα πληρούσε πράγματι τα κριτήρια που θέτει το σημείο 3.2 των κανόνων για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ, όπως ισχυρίζεται χωρίς ωστόσο να το αποδεικνύει τυπικά, όφειλε ακόμη, προκειμένου να ευδοκιμήσει ο λόγος ακυρώσεως που προέβαλε, να αποδείξει ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως φρονώντας, με την αιτιολογική σκέψη 35 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι δεν είχε αποδειχθεί ότι τηρήθηκαν οι αρχές που προβλέπει το σημείο 4.1 των κανόνων αυτών. Η προσφεύγουσα όμως δεν προέβαλε κανένα σχετικό στοιχείο ούτε ισχυρίστηκε ότι η καθής είχε διαπράξει παρόμοιο σφάλμα, οπότε η επιχειρηματολογία της πρέπει να θεωρηθεί αλυσιτελής.

103 Υπό τις συνθήκες αυτές, το δεύτερο μέρος του τετάρτου λόγου ακυρώσεως δεν μπορεί παρά να απορριφθεί.

Επί του τρίτου μέρους που αφορά πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως ως προς τη συμβατότητα της επίδικης ενισχύσεως με τους κανόνες για τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος

— Προσβαλλόμενη απόφαση

104 Με τις αιτιολογικές σκέψεις 39 και 40 της προσβαλλομένης αποφάσεως που αφορούν την εξέταση της συμβατότητας των επίδικων ενισχύσεων με τους κανόνες για τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος, η Επιτροπή εκθέτει τα εξής:

«(39) Ωστόσο, ακόμη και στην περίπτωση που θα ίσχυαν οι κανόνες για τις [ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος], σύμφωνα με το σημείο 3.2.3 Β, σχετικά με τις ενισχύσεις που ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις να προχωρήσουν πέρα από τα υποχρεωτικά περιβαλλοντικά πρότυπα, χορηγούνται μόνον οι ενισχύσεις για επενδύσεις που επιτρέπουν σαφώς υψηλότερα επίπεδα προστασίας του περιβάλλοντος από εκείνα των υποχρεωτικών προτύπων. Οι ολλανδικές αρχές δεν προσκόμισαν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι αυτή είναι η περίπτωση των εξεταζόμενων μέτρων. Η Επιτροπή αμφιβάλλει για το εάν οι εγκαταστάσεις επεξεργασίας κοπριάς μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη ανώτερων στόχων από αυτούς που θεσπίζει η οδηγία 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1991, για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης (ΕΕ L 375, σ. 1), δεδομένου ότι τέσσερα τουλάχιστον από τα πειραματικά εργοστάσια που επιδοτήθηκαν κατά τη διάρκεια ισχύος του [συστήματος] ΒΡΜ στη συνέχεια υποχρεώθηκαν να κλείσουν. Σύμφωνα με την Επιτροπή, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να δικαιολογηθεί ενίσχυση που χορηγήθηκε μετά τη λήξη του [συστήματος ΒΡΜ] για τους ίδιους λόγους που οδήγησαν στην κατ' εξαίρεση παράταση της ισχύος τους.

(40) Η Επιτροπή εξετάζει επίσης τα μέτρα ως ενίσχυση που βοηθά τις επιχειρήσεις να προσαρμοσθούν σε νέα υποχρεωτικά πρότυπα. Βάσει

των διαθέσιμων πληροφοριών η Επιτροπή κρίνει ότι δεν πληρούνται οι όροι του σημείου 3.2.3 Α των κοινοτικών κανόνων για [τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος]: στο εν λόγω σημείο ορίζεται ότι οι κρατικές ενισχύσεις επιτρέπονται μέχρι ακαθάριστου ποσοστού 15 % του επιλέξιμου κόστους και ότι μπορούν να χορηγούνται μόνο για περιορισμένη χρονική περίοδο και για εγκαταστάσεις που λειτουργούν για διάστημα τουλάχιστον δύο ετών πριν από την έναρξη ισχύος των σχετικών προτύπων ή υποχρεώσεων. Σε αντίθεση με τους εν λόγω όρους, η ενίσχυση χορηγήθηκε σε νέα εργοστάσια επεξεργασίας κοπριάς με ένταση μέχρι 35 %.»

— Επιχειρήματα των διαδίκων

105 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η επίδικη ενίσχυση ανταποκρίνεται πράγματι στα κριτήρια των κανόνων για τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος, σε αντίθεση προς ό,τι εκτίθεται στην προσβαλλόμενη απόφαση.

106 Πρώτον, από τη μελέτη για την αξιολόγηση των επιπτώσεων για το περιβάλλον της 25ης Αυγούστου 1994, που επισυνάφθηκε στην αίτηση της προσφεύγουσας για τη χορήγηση επιδοτήσεων, καθώς και από τη θετική γνώμη που εξέδωσε επ' αυτής, στις 22 Μαΐου 1995, η συμβουλευτική επιτροπή σχετικά με την επεξεργασία της κοπριάς προκύπτει ότι οι εν λόγω επενδύσεις απέβλεπαν πράγματι σε ένα επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος σημαντικά ανώτερο από αυτό που επέβαλαν οι υποχρεωτικοί κανόνες, μεταξύ άλλων για τον λόγο ότι προέβλεπαν την εκμηδένιση των εκπομπών αμμωνίας και των ενοχλήσεων από τις οσμές. Η προσφεύγουσα λαμβάνει ως βάση την αρχή ότι η Επιτροπή έλαβε γνώση αυτών των πληροφοριακών στοιχείων. Προσθέτει ότι, αν κάτι τέτοιο δεν είχε συμβεί, όφειλε να τα ζητήσει από τις Κάτω Χώρες.

107 Δεύτερον, η Επιτροπή αναγνώρισε, με την αιτιολογική σκέψη 11 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η ένταση της επίδικης ενισχύσεως ανερχόταν

μόνο στο 4,5 % όσον αφορούσε την προσφεύγουσα. Επομένως, υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε ευλόγως να συμπεράνει, με την αιτιολογική σκέψη 40 της ίδιας αποφάσεως, ότι η ένταση της επίδικης ενισχύσεως είχε ανέλθει στο 35 % και ότι, ως εκ τούτου, δεν μπορούσαν να ισχύουν στην περίπτωση αυτή οι κανόνες για τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος. Η προσφεύγουσα επισημαίνει, εντούτοις, με το υπόμνημά της απαντήσεως, ότι ουδέποτε δήλωσε ότι η επίδικη ενίσχυση προοριζόταν για την προσαρμογή των υφισταμένων εγκαταστάσεων σε νέα πρότυπα.

108 Η Επιτροπή απορρίπτει το σύνολο των επιχειρημάτων αυτών και παραπέμπει, κατ' ουσίαν, στις αιτιολογικές σκέψεις 39 και 40 της προσβαλλομένης αποφάσεως, καθώς και στο σημείο 3.3.2 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας.

— Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

109 Όσον αφορά, πρώτον, το αν το σημείο 3.2.3 Α των κανόνων για τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος τυγχάνει εφαρμογής στην επίδικη ενίσχυση, αρκεί να σημειωθεί ότι η διάταξη αυτή αφορά μόνον τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν «για εγκαταστάσεις που λειτουργούν για διάστημα τουλάχιστον δύο ετών πριν από την έναρξη ισχύος των νέων προτύπων ή υποχρεώσεων».

110 Δεν αμφισβητείται ότι η επίδικη ενίσχυση χορηγήθηκε με σκοπό τη δημιουργία νέας εγκαταστάσεως επεξεργασίας κοπριάς.

111 Εφόσον δεν πληρούνταν αυτή η προϋπόθεση εφαρμογής του σημείου 3.2.3 Α των κανόνων για τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος, δεν ασκεί επιρροή το ότι η ένταση της επίδικης ενισχύσεως υπερέβη ή δεν υπερέβη το ανώτατο όριο του ακαθάριστου 15 % των επιλέξιμων εξόδων που η ορίζει περαιτέρω η διάταξη αυτή.

112 Όσον αφορά, δεύτερον, το αν το σημείο 3.2.3 Β των κανόνων για τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος τυγχάνει εφαρμογής στην επίδικη ενίσχυση, πρέπει να υπομνησθεί ότι η διάταξη αυτή προβλέπει τη δυνατότητα χορηγήσεως ενισχύσεων μόνο για την προώθηση πράξεων που «επιτρέπουν σαφώς υψηλότερα επίπεδα προστασίας του περιβάλλοντος από εκείνα των υποχρεωτικών προτύπων».

113 Παρά τις αμφιβολίες που εξέφρασε όμως η Επιτροπή με το σημείο 3.3.2 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας, ούτε η προσφεύγουσα ούτε οι ολλανδικές αρχές προσκόμισαν στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι η επίδικη ενίσχυση πληρούσε την προϋπόθεση αυτή.

114 Ομοίως, κανένα από τα έγγραφα που επικαλείται η προσφεύγουσα στο πλαίσιο της παρούσας προσφυγής, ακόμη και αν υποτεθεί ότι μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Πρωτοδικείο παρά τη νομολογία που υπενθυμίστηκε στις σκέψεις 50 και 51 ανωτέρω, δεν αποδεικνύει ότι η εν λόγω ενίσχυση επέτρεπε σαφώς υψηλότερο επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος από εκείνο των υποχρεωτικών προτύπων. Όπως επισημαίνει η Επιτροπή, η μελέτη της αξιολογήσεως των επιπτώσεων για το περιβάλλον της 25ης Αυγούστου 1994, την οποία κατάρτισε η προσφεύγουσα και επισύναψε στην αίτησή της για τη χορήγηση επιδοτήσεως, περιορίζεται να αναφέρει, στο τέλος της σελίδας 23, ότι «οι εκπομπές συγκρίθηκαν με τα πρότυπα και προέκυψε ότι πληρούν σε μεγάλο βαθμό τις απαιτούμενες προϋποθέσεις». Ομοίως, η γνώμη που εξέδωσε στις 22 Μαΐου 1995 η συμβουλευτική επιτροπή για την επεξεργασία της κοπριάς αναφέρει απλώς και μόνον ότι, «σε μια εγκατάσταση καθαρισμού του αέρα, η εξουδετέρωση της αμμωνίας και των οσμών είναι σύμφωνη με τα πρότυπα των προσωρινών οδηγιών». Επιπλέον, η προσφεύγουσα τόνισε, με το δικόγραφο της προσφυγής της, ότι «παράγει τα λιπάσματά της σε κλειστό χώρο κατόπιν διαταγής των ολλανδικών αρχών, προκειμένου να αποφεύγονται οι ενοχλήσεις από τις οσμές» και ότι, ως εκ τούτου, «τα αυξημένα έξοδα παραγωγής της απορρέουν από τις νόμιμες επιταγές».

115 Επομένως, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν ήταν σε θέση να αποδείξει ότι οι κανόνες για τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος είχαν εφαρμογή στην επίδικη ενίσχυση, το τρίτο μέρος του τετάρτου λόγου ακυρώσεως δεν μπορεί παρά να απορριφθεί ως αβάσιμο.

116 Συνεπώς, ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του πέμπτου λόγου ακυρώσεως που αντλείται από παραβίαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

117 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν αιτιολόγησε επαρκώς τα συμπεράσματά της ότι η επίδικη ενίσχυση δεν εμπίπτει, αντιστοίχως, στο πεδίο εφαρμογής του συστήματος BPM, των κανόνων για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ και των κανόνων για τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος. Επιπλέον, η Επιτροπή δεν αιτιολόγησε επαρκώς κατά νόμο το συμπέρασμά της ότι η επίδικη ενίσχυση μπορούσε να επηρεάσει το ενδοκοινοτικό εμπόριο ή να νοθεύσει τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά.

118 Η Επιτροπή θεωρεί ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

119 Κατά πάγια νομολογία, η επιβαλλόμενη από το άρθρο 253 ΕΚ αιτιολογία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της οικείας πράξεως και πρέπει να διαφαίνεται απ' αυτήν κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική της κοινοτικής αρχής που εκδίδει την προσβαλλόμενη πράξη, κατά τρόπο που να καθιστά δυνατό στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου και στο αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να ασκεί τον έλεγχό του (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης

Μαρτίου 1985, 296/82 και 318/82, Κάτω Χώρες και Leeuwarder Papierwarenfabriek κατά Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 809, σκέψη 19, και προπαρατεθείσα στη σκέψη 43 Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, σκέψη 63).

120 Αν εφαρμοστεί στον χαρακτηρισμό ενός μέτρου ενισχύσεως, η προαναφερθείσα αρχή απαιτεί να δηλώνονται οι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή θεωρεί ότι το εν λόγω μέτρο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ. Συναφώς, ακόμη και στις περιπτώσεις που προκύπτει, από τις συνθήκες υπό τις οποίες χορηγήθηκε η ενίσχυση, ότι αυτή είναι ικανή να επηρεάσει το μεταξύ κρατών μελών εμπόριο και να νοθεύσει ή να απειλήσει να νοθεύσει τον ανταγωνισμό, η Επιτροπή οφείλει τουλάχιστον να αναφέρει τις συνθήκες αυτές στις αιτιολογικές σκέψεις της αποφάσεώς της (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 7ης Ιουνίου 1988, 57/86, Ελλάδα κατά Επιτροπής, Συλλογή 1988, σ. 2855, σκέψη 15, και της 24ης Οκτωβρίου 1996, C-329/93, C-62/95 και C-63/95, Γερμανία κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-5151, σκέψη 52).

121 Τέλος, πρέπει να υπομνησθεί ότι είναι μεν αδιαμφισβήτητο ότι η Επιτροπή υποχρεούται να περιγράφει, με το σκεπτικό της αποφάσεώς της, τουλάχιστον τις περιστάσεις υπό τις οποίες χορηγήθηκε μια ενίσχυση, αν βάσει της περιγραφής αυτής καταδεικνύεται ότι η ενίσχυση είναι ικανή να επηρεάσει τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Οκτωβρίου 1987, 248/84, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 4013, σκέψη 18, και της 19ης Σεπτεμβρίου 2002, Ισπανία κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 48, σκέψη 54), δεν υποχρεούται όμως και να αποδεικνύει την πραγματική επίδραση των ήδη χορηγηθεισών ενισχύσεων. Αν το τελευταίο ίσχυε, μια τέτοια υποχρέωση θα κατέληγε να ευνοεί τα κράτη μέλη τα οποία καταβάλλουν ενισχύσεις κατά παράβαση της υποχρεώσεως ενημερώσεως που υπέχουν από το άρθρο 88, παράγραφος 3, ΕΚ εις βάρος των κρατών μελών που γνωστοποιούν τις ενισχύσεις κατά το στάδιο του σχεδιασμού τους (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1990, 301/87, Γαλλία κατά Επιτροπής, αποκαλούμενη «Boussac», Συλλογή 1990, σ. I-307, σκέψεις 32 και 33, και της 19ης Σεπτεμβρίου 2002, Ισπανία κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 48, σκέψη 54).

122 Βάσει αυτής της νομολογίας, δεν προκύπτει ότι η Επιτροπή παρέβη εν προκειμένω την υποχρέωσή της να αιτιολογήσει επαρκώς την προσβαλλόμενη απόφαση.

123 Συγκεκριμένα, η Επιτροπή εξέθεσε σαφώς και ρητώς στην απόφαση αυτή, στις αιτιολογικές σκέψεις 21 έως 24, τους λόγους για τους οποίους έκρινε ότι το επίδικο μέτρο αποτελούσε κρατική ενίσχυση και ήταν ικανό να επηρεάσει το ενδοκοινοτικό εμπόριο και να νοθεύσει ή να απειλήσει να νοθεύσει τον ανταγωνισμό, υπό την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ.

124 Με τις αιτιολογικές σκέψεις 13 και 14, 17 έως 20 και 25 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή εξέθεσε επίσης με πρόσφορο τρόπο τους λόγους για τους οποίους έκρινε, σε αντίθεση προς τους ισχυρισμούς των Κάτω Χωρών, ότι το μέτρο αυτό δεν ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του συστήματος BPM και έπρεπε, ως εκ τούτου, να θεωρηθεί ως νέα ενίσχυση που είχε χορηγηθεί παρανόμως, κατά παράβαση του άρθρου 88, παράγραφος 3, ΕΚ.

125 Ομοίως, η Επιτροπή εξέθεσε επαρκώς κατά νόμο τους λόγους για τους οποίους έκρινε ότι το εν λόγω μέτρο δεν ενέπιπτε αντιστοίχως στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ (αιτιολογικές σκέψεις 32 έως 35 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και των κανόνων για τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος (αιτιολογικές σκέψεις 36 έως 44 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

126 Περαιτέρω, κατά την προπαρατεθείσα στη σκέψη 121 νομολογία, η αιτιολόγηση της προσβαλλομένης αποφάσεως δεν είναι απαραίτητο να περιλαμβάνει προσαρμοσμένη στα σύγχρονα δεδομένα εκτίμηση των συνεπειών της επίδικης ενισχύσεως.

127 Πρέπει να προστεθεί ότι η αιτιολογία αυτή επέτρεψε προδήλως στην προσφεύγουσα να λάβει γνώση των λόγων που οδήγησαν στο ληφθέν μέτρο και στο Πρωτοδικείο να ασκήσει τον έλεγχό του.

128 Έπεται ότι ο πέμπτος λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος.

Επί του έκτου λόγου ακυρώσεως που αντλείται από παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

Επιχειρήματα των διαδίκων

129 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι, λόγω της ιδιότητάς της ως μικρής οικογενειακής επιχειρήσεως, της άγνοιάς της ως προς τις ισχύουσες ρυθμίσεις και των συνθηκών υπό τις οποίες της χορηγήθηκε η επίδικη ενίσχυση, είχε νόμιμη πεποίθηση για τη νομιμότητα του εν λόγω μέτρου. Τονίζει, μεταξύ άλλων, ότι έλαβε, πριν από τα τέλη του 1994, επιβεβαίωση ότι μπορούσε να λάβει την εν λόγω ενίσχυση και ότι το έγγραφο της 21ης Δεκεμβρίου 1995, με το οποίο οι ολλανδικές αρχές τής κοινοποίησαν την οριστική χορήγηση της ενισχύσεως (βλ. σκέψη 14 ανωτέρω), δεν ανέφερε ότι η χορήγηση της εν λόγω ενισχύσεως τελούσε υπό την αναβλητική αίρεση της εγκρίσεώς της από την Επιτροπή. Η προσφεύγουσα στηρίζεται επίσης στα στοιχεία που ήδη εκτέθηκαν στις σκέψεις 64 έως 66 ανωτέρω.

130 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, επιπλέον, ότι η Επιτροπή παραβίασε επίσης την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, αποφασίζοντας να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ στις 23 Σεπτεμβρίου 2000, ήτοι τρία έτη μετά τη χορήγηση της οριστικής επιδοτήσεως στην προσφεύγουσα, τέσσερα και πλέον έτη μετά το έγγραφο που επιβεβαίωνε τη χορήγησή της και περίπου έξι έτη μετά την υποβολή της αιτήσεως για τη χορήγηση επιδοτήσεως και την ημερομηνία της αποδείξεως παραλαβής της αιτήσεως αυτής από τις ολλανδικές αρχές.

131 Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι, κατά τα λεγόμενα της Επιτροπής, η Επιτροπή έλαβε καταγγελία ως προς τη χορήγηση παράνομων ενισχύσεων στο πλαίσιο του συστήματος BPM τον Δεκέμβριο του 1997. Ισχυρίζεται ότι, δεδομένου του χρονικού σημείου της υποσχέσεως περί χορηγήσεως της ενισχύσεως και της καταβολής της και λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, η Επιτροπή δεν έπρεπε να περιμένει μέχρι τα μέσα του 1999 για να απευθύνει στις Κάτω Χώρες αίτηση παροχής πληροφοριακών στοιχείων βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 3, του κανονισμού 659/1999.

132 Με το υπόμνημα απαντήσεως, η προσφεύγουσα διαπιστώνει περαιτέρω ότι, στις 21 Αυγούστου 1995, η Επιτροπή έστειλε στις Κάτω Χώρες έγγραφο από το οποίο προκύπτει ότι είχε λάβει γνώση των πέντε εκκρεμών αιτήσεων χορηγήσεως επιδοτήσεως και ότι ζητούσε να της κοινοποιηθούν εντός προθεσμίας ενός μηνός. Ισχυρίζεται ότι κάθε δικαιούχος μέτρου ενισχύσεως ευλόγως υποθέτει ότι ο αρμόδιος για τη χορήγηση της ενισχύσεως θα ικανοποιήσει ένα τέτοιο ρητό αίτημα της Επιτροπής.

133 Η Επιτροπή απορρίπτει το σύνολο των επιχειρημάτων αυτών.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

134 Δεδομένου ότι η επίδικη ενίσχυση δεν εμπίπτει ούτε στην απόφαση περί παρατάσεως ούτε στους κανόνες για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ ούτε στους κανόνες για τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος, όπως κρίθηκε ανωτέρω, το γεγονός ότι δεν κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή συνιστά παράβαση του άρθρου 88 ΕΚ.

135 Κατά πάγια νομολογία, λαμβανομένου υπόψη του επιτακτικού χαρακτήρα του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων που πραγματοποιεί η Επιτροπή βάσει του άρθρου 88 ΕΚ, δεν δικαιολογείται, καταρχήν, η πεποίθηση των επιχειρήσεων που έλαβαν ενίσχυση για τη νομιμότητα της ενισχύσεως, παρά μόνον εάν η ενίσχυση χορηγήθηκε με τήρηση της διαδικασίας που προβλέπει το εν λόγω άρθρο. Πράγματι, ένας επιμελής επιχειρηματίας πρέπει κανονικά να είναι σε θέση να βεβαιωθεί ότι τηρήθηκε η διαδικασία αυτή, ακόμη και αν η ευθύνη του οικείου κράτους για το παράνομο της αποφάσεως περί χορηγήσεως ενισχύσεως ήταν τόσο μεγάλη ώστε η ανάκλησή της να φαίνεται ότι είναι αντίθετη προς την καλή πίστη (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 20ής Σεπτεμβρίου 1990, C-5/89, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1990, σ. I-3437, σκέψη 14, και της 20ής Μαρτίου 1997, C-24/95, Alcan Deutschland, Συλλογή 1997, σ. I-1591, σκέψη 25).

136 Βέβαια, η νομολογία δεν αποκλείει τη δυνατότητα των δικαιούχων μιας παράνομης ενισχύσεως να επικαλεστούν εξαιρετικές περιστάσεις, στο πλαίσιο της διαδικασίας ανακτήσεως, οι οποίες γέννησαν δικαιολογημένα την πεποίθησή τους για τον νόμιμο χαρακτήρα της ενισχύσεως αυτής, προκειμένου να αντιταχθούν στην επιστροφή της (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 20ής Σεπτεμβρίου 1990, Επιτροπή κατά Γερμανίας, προπαρατεθείσα στη σκέψη 135, σκέψη 16, και της 10ής Ιουνίου 1993, C-183/91, Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλογή 1993, σ. I-3131, σκέψη 18, και απόφαση BFM και EFIM κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 96, σκέψη 69).

137 Πάντως, προκύπτει σαφώς από τη νομολογία του Δικαστηρίου (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 20ής Σεπτεμβρίου 1990, Επιτροπή κατά Γερμανίας, προπαρατεθείσα στη σκέψη 135, σκέψεις 13 έως 16, και απόφαση Alcan Deutschland, προπαρατεθείσα στη σκέψη 135, σκέψεις 24 και 25), και το έκρινε δύο φορές ρητώς το Πρωτοδικείο (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 8ης Ιουνίου 1995, T-459/93, Siemens κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1675, σκέψεις 104 και 105, και της 27ης Ιανουαρίου 1998, T-67/94, Ladbroke Racing κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1, σκέψη 83), ότι οι δικαιούχοι αυτοί δεν μπορούν να επικαλούνται τέτοιες εξαιρετικές περιστάσεις, βάσει σχετικών διατάξεων του εθνικού δικαίου, παρά μόνο στο πλαίσιο της διαδικασίας ανακτήσεως ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, στα οποία και μόνον εναπόκειται να εκτιμήσουν, ενδεχομένως αφού υποβάλουν στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα ερμηνείας, τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως.

138 Εν πάση περιπτώσει, καμία από τις περιστάσεις που προέβαλε εν προκειμένω η προσφεύγουσα δεν μπορεί να θεωρηθεί ικανή να δικαιολογήσει την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως.

139 Κατ' αρχάς, πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 16 του συστήματος BPM προβλέπει ότι η συμφωνία της Επιτροπής αποτελεί προϋπόθεση της γενέσεως του δικαιώματος για τη χορήγηση ενισχύσεως.

140 Όσον αφορά την άγνοια που επικαλείται η προσφεύγουσα ως προς τις ισχύουσες ρυθμίσεις, αρκεί να υπομνησθεί ότι οι δικαιούχοι των ενισχύσεων δεν απαλλάσσονται, λόγω του μεγέθους των σχετικών επιχειρήσεων, από την υποχρέωσή τους να ενημερώνονται για τους κανόνες του κοινοτικού δικαίου, διότι άλλως θα εθίγετο η πρακτική αποτελεσματικότητα του δικαίου αυτού (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 15ης Ιουνίου 2000, Τ-298/97, Τ-312/97, Τ-313/97, Τ-315/97, Τ-600/97 έως 607/97, Τ-1/98, Τ-3/98 έως Τ-6/98 και Τ-23/98, Alzetta κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-2319, σκέψη 172, και της 29ης Σεπτεμβρίου 2000, Τ-55/99, CETM κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-3207, σκέψη 127).

141 Το γεγονός ότι η προσφεύγουσα δεν ενημερώθηκε από τις ολλανδικές αρχές για τη διεξαγωγή της διοικητικής διαδικασίας, ακόμη και αν θεωρηθεί ότι ευσταθεί, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εξαιρετική περίσταση ικανή να στηρίξει τη δικαιολογημένη πεποίθησή της για τη νομιμότητα της επίδικης ενισχύσεως (προπαρατεθείσα στη σκέψη 140 απόφαση CETM κατά Επιτροπής, σκέψη 127).

142 Η προσφεύγουσα δεν υποστηρίζει εξάλλου ότι η Επιτροπή τής παρέσχε συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις ικανές να της δημιουργήσουν βάσιμες ελπίδες όσον αφορά το νόμιμο των σχετικών ενισχύσεων (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 31ης Μαρτίου 1998, Τ-129/96, Preussag Stahl κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-609, σκέψη 78, και της 5ης Ιουνίου 2001, Τ-6/99, ESF Elbe-

Stahlwerke Feralpi κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-1523, σκέψη 185). Αντιθέτως, από την απόφαση C 17/90 (πρώην N 88/90), της 14ης Δεκεμβρίου 1990, προκύπτει ότι η Επιτροπή σκόπευε να περιορίσει στην περίοδο 1990-1994 την έγκριση του συστήματος BPM, δεδομένου ότι είχε την πρόθεση να τηρήσει εκ των προτέρων αρνητική στάση έναντι κάθε νέου σχεδίου ενισχύσεως προερχομένου από τις Κάτω Χώρες. Επιπλέον, με έγγραφο της 21ης Αυγούστου 1995, η Επιτροπή κάλεσε τις Κάτω Χώρες να της κοινοποιήσουν ατομικά όλες τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο του συστήματος BPM μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1994.

143 Όσον αφορά το επιχείρημα που αντλείται από το ότι οι ολλανδικές αρχές ανέφεραν ρητά σε έγγραφο με τίτλο «Αιτιολογική έκθεση για την Επίσημη Εφημερίδα σχετικά με την τροποποίηση της 13ης Οκτωβρίου 1994» ότι οι αιτήσεις για τη χορήγηση ενισχύσεως που υποβλήθηκαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1995 εξετάστηκαν στο πλαίσιο του συστήματος BPM και ότι καλύπτονταν από την έγκριση της Επιτροπής, πρέπει να προστεθεί ότι ενδεχόμενες προσδοκίες που κακώς γέννησε η συμπεριφορά των ολλανδικών αρχών, χωρίς μάλιστα να ενημερωθεί σχετικά η Επιτροπή, δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να επηρεάσουν τη νομιμότητα της προσβαλλομένης αποφάσεως. Αν γινόταν δεκτή η δυνατότητα αυτή, τούτο θα στερούσε από κάθε πρακτική αποτελεσματικότητα τις διατάξεις των άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ, καθόσον οι εθνικές αρχές θα μπορούσαν έτσι να στηριχθούν στη δική τους παράνομη συμπεριφορά ή στην αμέλειά τους για να εμποδίσουν την αποτελεσματικότητα των αποφάσεων που εξέδωσε η Επιτροπή βάσει των διατάξεων της Συνθήκης (βλ., συναφώς, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 20ής Σεπτεμβρίου 1990, Επιτροπή κατά Γερμανίας, προπαρατεθείσα στη σκέψη 135, σκέψη 17, και της 14ης Ιανουαρίου 1997, C-169/95, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-135, σκέψη 48, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Sir Gordon Slynn στο πλαίσιο της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 24ης Νοεμβρίου 1987, 223/85, RSV κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 4617, 4639 και 4652).

144 Επομένως, οι εσφαλμένες ενδείξεις που προσκόμισαν οι ολλανδικές αρχές με την ανακοίνωση της 13ης Οκτωβρίου 1994, όσο ατυχείς κι αν είναι, δεν είναι ικανές να δημιουργήσουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη της προσφεύγουσας έναντι της Επιτροπής.

145 Όσον αφορά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, πρέπει να υπομνησθεί ότι η θεμελιώδης επιταγή της ασφάλειας δικαίου αντιτίθεται στη δυνατότητα της Επιτροπής να καθυστερεί επ' αόριστον την άσκηση των εξουσιών της (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Ιουλίου 1972, 52/69, Geigy κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 189, σκέψη 21, και Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα στη σκέψη 41, σκέψη 140). Με την απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 1987, 223/85, RSV κατά Επιτροπής (Συλλογή 1987, σ. 4617), το Δικαστήριο έκρινε ότι, όταν η Επιτροπή, σε περίπτωση κρατικής ενισχύσεως που προορίζεται να καλύψει τις πρόσθετες δαπάνες που συνεπάγονται ορισμένες ενέργειες, οι οποίες έχουν ήδη αποτελέσει αντικείμενο ενισχύσεων, εκδίδει απόφαση με την οποία δέχεται ότι δεν συμβιβάζεται η εν λόγω ενίσχυση με την κοινή αγορά και διατάσσει την κατάργησή της μόλις 26 μήνες μετά την κοινοποίησή της, υφίσταται καθυστέρηση από την οποία ο λήπτης της ενισχύσεως σχημάτισε δικαιολογημένη πεποίθηση ικανή να εμποδίσει την Επιτροπή να ζητήσει από τις εθνικές αρχές να διατάξουν την επιστροφή της ενισχύσεως.

146 Συνεπώς, πρέπει να εξεταστεί αν, εν προκειμένω, η Επιτροπή δεν ενήργησε με υπερβολική καθυστέρηση.

147 Η εξέταση της δικογραφίας οδηγεί στην απόρριψη της αιτιάσεως που αντλείται από την με υπερβολική καθυστέρηση ενέργεια της Επιτροπής. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι η Επιτροπή έλαβε αρκετές καταγγελίες σχετικά με ενισχύσεις που χορήγησαν οι Κάτω Χώρες μετά την περίοδο που κάλυπτε η απόφαση περί παρατάσεως, επικοινώνησε αμέσως με τις ολλανδικές αρχές επ' αυτού. Από τις 21 Αυγούστου 1995, η Επιτροπή άρχισε να ζητεί διευκρινίσεις από τις εν λόγω αρχές για πέντε παρόμοιες μεταξύ τους ενισχύσεις ως προς τις οποίες της επισημάνθηκε ότι ήταν ακόμη υπό εξέταση. Με την ευκαιρία αυτή κάλεσε τις ολλανδικές αρχές να της κοινοποιήσουν κάθε περίπτωση εφαρμογής του συστήματος BPM μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1994. Η εν λόγω ενίσχυση αποτέλεσε αντικείμενο αποφάσεως περί χορηγήσεως που κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα στις 21 Δεκεμβρίου 1995 και η ενίσχυση της καταβλήθηκε σε δόσεις μεταξύ της 23ης Απριλίου 1996 και της 3ης Οκτωβρίου 1997, χωρίς να ενημερωθεί η Επιτροπή. Δεδομένου ότι υποβλήθηκε στην Επιτροπή νέα καταγγελία σχετικά με παρόμοια ενίσχυση που χορηγήθηκε σε άλλη επιχείρηση τον Δεκέμβριο του 1997, αυτή ζήτησε, με έγγραφο της 22ας Ιανουαρίου 1998, το οποίο ακολούθησαν δύο υπομνήσεις στις 15 Απριλίου και στις 29 Ιουλίου

1998, συμπληρωματικά πληροφοριακά στοιχεία από τις ολλανδικές αρχές. Η Επιτροπή έλαβε επισήμως γνώση της υπάρξεως της επίδικης ενισχύσεως μόλις με το έγγραφο των ολλανδικών αρχών της 6ης Αυγούστου 1998, που της κοινοποίησαν κατάλογο των σχεδίων που επιδοτήθηκαν σε ημερομηνίες που, κατά την άποψή της, δεν ελάμβαναν υπόψη την απόφαση περί παρατάσεως. Κατόπιν εξετάσεως του συνόλου της δικογραφίας, η Επιτροπή απηύθυνε στις ολλανδικές αρχές, στις 15 Ιουλίου 1999, διαταγή παροχής πληροφοριών δυνάμει του άρθρου 10, παράγραφος 3, του κανονισμού 659/1999 και, κατόπιν αποσπασματικών πληροφοριακών στοιχείων που έλαβε από τις εν λόγω αρχές στις 12 και 19 Οκτωβρίου 1999, κίνησε, με έγγραφο της 17ης Μαΐου 2000, την επίσημη διαδικασία έρευνας του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ ως προς έξι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν μετά τη λήξη του συστήματος ΒΡΜ. Τέλος, η Επιτροπή εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση στις 13 Δεκεμβρίου 2000.

148 Από το σύνολο των περιστάσεων αυτών προκύπτει ότι η προσφεύγουσα δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι η Επιτροπή ενήργησε με υπερβολική καθυστέρηση.

149 Κατά συνέπεια, ο έκτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του έβδομου λόγου ακυρώσεως που αντλείται από προσβολή του δικαιώματος ακροάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

150 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή, αφού διαπίστωσε ότι οι ολλανδικές αρχές της είχαν προσκομίσει ανεπαρκή στοιχεία, όφειλε και έπρεπε να ζητήσει από τις οικείες επιχειρήσεις να αποδείξουν ότι πληρούνταν οι προϋποθέσεις εφαρμογής των κανόνων για τις ενισχύσεις στις ΜΜΕ ή των κανόνων για τις ενισχύσεις υπέρ του περιβάλλοντος.

151 Με το υπόμνημα απαντήσεως, η προσφεύγουσα δεν αρνείται ότι οι ενδιαφερόμενοι ενημερώθηκαν συναφώς με τη δημοσίευση της ανακοινώσεως στην Επίσημη Εφημερίδα, της οποίας πάντως δηλώνει ότι δεν έλαβε γνώση. Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι είναι όχι μόνο αδύνατο αλλά και παράλογο να συμβουλεύεται καθημερινώς την Επίσημη Εφημερίδα. Προσθέτει ότι οι Κάτω Χώρες όφειλαν να την ενημερώσουν για τις προθέσεις της Επιτροπής.

152 Η Επιτροπή απορρίπτει τα επιχειρήματα αυτά.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

153 Δεδομένου ότι ο υπό εξέταση λόγος ακυρώσεως εγείρει, κατ' ουσίαν, τα ίδια ζητήματα με αυτά που προαναφέρθηκαν στη σκέψη 38, πρέπει να απορριφθεί για τους λόγους που εκτέθηκαν στις σκέψεις 40 έως 48 ανωτέρω.

Επί των δικαστικών εξόδων

154 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η προσφεύγουσα ηττήθηκε, θα καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της καθής.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

1) **Απορρίπτει την προσφυγή.**

2) **Καταδικάζει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.**

Forwood Pirrung Mengozzi

Meij Βηλαράς

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 14 Ιανουαρίου 2004.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

N. J. Forwood